

International Research Institute of Stavanger

www.iris.no

**Mary G. Billington, Anne Vatland Krøvel og
Kjersti Vikse Meland**

Dialogkonferanser som verktøy for innovasjon

Rapport IRIS - 2013/219

Prosjektnummer: 730 2924
Prosjektets tittel: Samhandling i regi av VRI: Effekt på regionens innovasjon
Oppdragsgiver(e): Norges forskningsråd
Forskningsprogram: Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI)
ISBN: 978-82-490-0832-2
Gradering: Konfidensiell (åpen fra: 01.02.2014)

Stavanger 23.12.2013

 _____ (Mary G. Billington) Prosjektleder	Sign.dato	 _____ (Atle Blomgren) Kvalitetssikrer	Sign.dato
			23.12.13

 _____ (Einar Leknes) Avdelingsdirektør, IRIS Samfunn	Sign.dato
	14/1-2013

«På mange måter framstår dialogkonferanser som det viktigste og noe av det mest fruktbare virkemiddelet i hele VRI-pakken. Det mest unike. Mange av de andre virkemidlene er det andre som har og forvalter. Mens dialogkonferansen er unik og riktig brukt kan den være veldig nyttig for regional innovasjon.»

Forord

Virkemiddelet “dialogkonferanse” har vært utviklet i VRI Rogaland i løpet av VRI 2 perioden. Virkemidlene «bedriftsprosjekt» og «dialogkonferanse» har vært de to mest brukte og kan derfor regnes som de viktigste virkemidlene i VRI Rogaland sitt samhandlingsprosjekt i VRI 2. I noen prosjektår har dialogkonferanser også vært det mest brukte virkemiddelet. En dialogkonferanse er en konferanse som er satt i gang med økonomisk støtte fra VRI Rogaland. Dialog mellom FoU, næringsliv og det offentlige om et forhåndsbestemt tema, som er relevant for regionale innovasjon, bør stå sentralt. Det er vanlig at kompetansemeglerne søker om konferansemidler på vegne av partner(e) i det regionale partnerskap. I VRI 3 endrer virkemiddelet «dialogkonferanse» navn til «innovasjonsdialog» som er en riktigere betegnelse i forhold til målet med virkemiddelet i VRI.

Denne forskningsstudien har hatt som mål å få innsikt i hvordan virkemiddelet fungerer, evaluere effekt og virkning samt komme med noen anbefalinger om hvordan verktøyet kan utvikles videre.

Prosjektet har vært et samarbeid mellom IRIS og Polytec. Prosjektteamet har bestått av forskerne Kjersti Vikse Meland (Polytec), Anne Vatland Krøvel (IRIS) og Mary G. Billington (IRIS).

Vi takker VRI Rogaland samhandlingsprosjektet, spesielt prosjektleder Hilde Uppstad, for hjelp og støtte i gjennomføring av prosjektet.

Stavanger, 23.12.2013

Mary G. Billington
prosjektleder

Innhold

SAMMENDRAG	5
Summary.....	7
1 INNLEDNING	9
2 TIDLIGERE FORSKNING OG NOEN TEORETISKE BETRAKTINGER.....	11
2.1 Teoretisk grunnlag for VRI.....	11
2.2 Forskning på betydning av nettverk.....	11
2.3 Dialog som verktøy for innovasjon.....	12
3 FORSKNINGSDESIGN	13
3.1 Metoder	13
3.2 Analyser	14
4 BESLUTNINGSTAKERE	15
4.1 VRI nasjonalt- NFR retningslinjer	15
4.2 VRI Rogaland- fra retningslinjer til verktøy	16
4.3 Diskusjon av innholdet i håndbøkene	16
5 BESKRIVELSE AV VRI DIALOGKONFERANSEN	19
5.1 Fire ulike konferanser.....	19
5.2 Nøkkelordet er variasjon	25
6 DELTAGERE – SOM MEDVIRKENDE AKTØRER.....	29
7 LÆRING FRA INTERVJUER MED KOMPETANSEMEGLERE.....	39
7.1 Kompetansemegling i VRI Rogaland	39
7.2 Tema fra intervju	40
8 OPPSUMMERING, REFLEKSJONER OG ANBEFALINGER	45
8.1 Oppsummering og refleksjoner	45
8.2 Anbefalinger.....	47
9 REFERANSER.....	49
Vedlegg 1: Feltnotater: VRI Dialogkonferansen.....	51
Vedlegg 2: Intervjuguide kompetansemeglere	53

Sammendrag

"Dialogkonferanse" omtales av den erfarne kompetansemegleren som et unikt og nyttig instrument som støtte for regional innovasjon. Dette virkemiddelet er imidlertid lite beskrevet i innovasjonslitteraturen. Det å skape møteplasser for de ulike partene er anerkjent som et viktig verktøy for å fremme innovasjon. Dialogkonferanser har som mål å være mer enn bare møteplasser for å øke sosial kapital hos deltagerne. Dialogkonferanser skal fremme spredning av både informasjon og kunnskap samt å bidra til regional utvikling gjennom innovasjon og utvikling i industri.

Hvor godt har dialogkonferanser lyktes i å oppnå disse målene i VRI Rogaland?

For å besvare dette spørsmålet har vi samlet inn data fra flere kilder; fra beslutningstakere til deltakerne. Vi har utviklet en analysemodell for å organisere og tolke disse dataene. Våre funn bekrefter nytten av dialogkonferanser som et verktøy for å fremme innovasjon, men identifiserer også begrensninger og forekomster av mindre optimal bruk.

I design og implementering av dialogkonferanser er det en klar spenning mellom målet om effektivitet og krav til virkning. Retningslinjene fra de viktigste beslutningstakere er løst formulert, mest sannsynlig for å gi rom for regional tilpasning, men de klarer ikke å få frem de bakenforliggende og mer abstrakte målene ved virkemidlet (bygging av regionalt innovasjonssystem og Triple Helix). Som en kontrast kan de nåværende regionale retningslinjene beskrives som svært instrumentelle, sannsynligvis for å oppnå en effektiv funksjon av verktøyet. Noe som igjen fører det til at det heller ikke her er fokus på mål. Kompetansemeglerne som ble intervjuet er alle positive til verktøyet. Noen er mer erfarne enn andre, og denne erfaringen bør utnyttes bedre i opplæring av kompetansemeglere. Kompetansemeglere verdsetter den lave terskelen for å skaffe finansiering til konferansene men ønsker samtidig strengere krav til målbare resultater. Konferansene selv viste stor variasjon i tema, i organisasjonen og i form av målbare resultater. Konferanser med en klar politisk agenda framstår ofte som fastlåste med liten mulighet for progresjon. Over observasjonsperioden har konferansene blitt mer gjenkjennelig som VRI-dialogkonferanser og har fått en strengere mal for gjennomføring. Det er likevel viktig at denne malen tillater nok fleksibilitet til å gi rom for eksperimentering. Konferansedeltakere evaluerte konferansene som nyttige og vil delta igjen. Fokuset på dialog ble sett på som nyttig og de fleste rapporterte gevinster i form av informasjon, kunnskap og nye kontakter. Om konferansene lykkes i å oppnå det mer abstrakte målet om å bidra til bygging av det regionale innovasjonssystemet er vanskelig å bevise direkte, men man kan utvilsomt argumentere for dette. Beslutningstakere på både nasjonalt og regionalt nivå trenger å opprettholde et fokus på hovedmålene. Det anbefales at VRI Rogaland fokuserer på opplæring av meglere i bruk av verktøyet, og at det vurderes en mer systematisk bruk i samordning med andre virkemidler som bedriftsprosjekt og mobilitetsprosjekt.

Summary

The support instrument “dialogue conference” is described by the experienced skills broker as a unique and useful instrument in supporting regional innovation. Indeed it is difficult to find such an instrument described in the innovation literature. Creating meeting places for the different parties is acknowledged as an important tool for intermediaries in promoting innovation, but dialogue conferences aim to be more than just meeting places used to enrich social capital. Dialogue conferences aim to encourage the diffusion of both information and knowledge and further to unite parties in the pursuance of regional growth through industrial development and change.

How successful have these conferences been in achieving these goals in VRI Rogaland?

To answer this question we have collected data from several sources; from policy makers to participants, and have developed an analyses model to organise and interpret this data. Our findings confirm the usefulness of dialogue conferences as a tool in promoting innovation but also identify limitations and instances of less than optimal use.

In the design and implementation of dialogue conferences there is a definite tension between the goals of efficiency and effect. The guidelines as set down by the principal policy makers are loosely formulated most likely to allow for regional adaptation, but fail to present the higher more abstract goals. The current regional guidelines meanwhile may be described as very instrumental, surely to achieve efficient functioning of the tool, but again fail to focus on the main goal. The skills brokers interviewed are all positive to the tool. Some are more experienced than others and this experience could be more fully exploited in training of others. In general the skills brokers while appreciating the low threshold for obtaining funding would welcome a requirement for measurable result. The conferences themselves showed great variation in theme, in organization and in terms of measurable results. Conferences with a clear political agenda often appear locked with little possibility for progression. Over the observation period the conferences have become more recognisable as VRI dialogue conferences and have adopted a similar and stricter script in implementation. It is important that this script maintains enough flexibility to allow for experimentation. Conference participants evaluated the conferences as useful and would participate again. The focus on dialogue was seen as useful and the majority reported gains in form of information, knowledge and contacts.

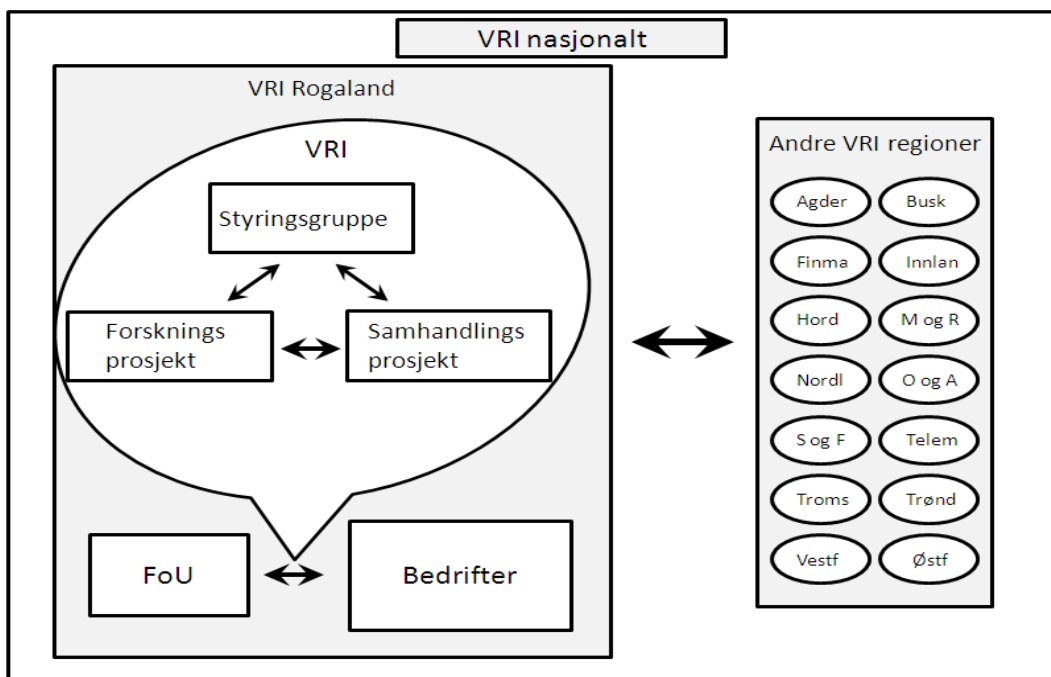
The more nebulous aims of contributing to the building of the regional innovation system are difficult to prove directly but arguments can undoubtedly be made in this direction. The policy makers at both levels need to maintain a focus on these principal objectives. It is recommended that VRI Rogaland now focus on the training of skills brokers in the use of the tool and also consider a more systematic application of the tool perhaps in coordination with the other instruments such as firm projects and mobility projects.

1 Innledning

Programmet «Virkemidler for FoU og innovasjon» (heretter VRI) er omtalt av Norges Forskningsråd (NFR) som rådets særlige satsing på innovasjon gjennom samhandling. VRI skal utvikle kunnskap om og evne til samhandlings- og innovasjonsprosesser i regionene, og fremme forskningsbasert innovasjon i norsk nærings- og arbeidsliv (Norges Forskningsråd, 2010). VRI har så langt operert i to perioder, 2007- 2010 og 2011- 2013. Fra januar 2014 starter den tredje og siste perioden i VRI-programmet. Alle data i studiet er samlet inn i løpet av andre VRI-periode, og derfor forholder vi oss til organisasjonsstrukturen for denne perioden.

VRI opererer i alle fylker gjennom 15 forskjellige regionale prosjekter. Alle prosjekter har et samhandlingsprosjekt og et forskningsprosjekt. Samhandlingsprosjekter støtter samhandlingsaktiviteter mellom bedrifter og FoU institusjoner. Forskerprosjekter skal ta for seg forskning med relevans for regional utvikling. VRI-modellen er vist i figur 1. Alle samhandlingsprosjekter prioriterer næringsrettede innsatsområder, og innenfor disse områdene mobiliserer bedrifter til økt innsats i innovasjon ved å ta i bruk ulike typer virkemidler.

Figur 1. VRI-modellen (Kilde VRI forskning Rogaland).

VRI bygger på tidligere innovasjonsprogrammer i regi av NFR, som for eksempel TEFT, MOBI og VS 2010 (Jakobsen et al., 2012). VRI tilbyr flere virkemidler, og de fleste av disse har vært utprøvd i tidligere programmer. Her nevnes det blant annet forprosjektmidler til FoU-prosjekter i bedrifter, mobilitetsprosjekter samt de to virkemidlene som inkluderer dialog: dialog og medvirkning og dialogmetoder. Det er de to sistnevnte som er i fokus i denne rapporten. Retningslinjene i VRI indikerer en

forandring i måten virkemiddelet «dialog og medvirkning» er tenkt brukt. I de tidligere programmene, var fokus mer på ansattes medvirkning internt i bedriftene og på informasjon og styrking av nettverk internt i organisasjoner, mens VRI søker å stimulere innovasjon gjennom å bygge nettverk mellom organisasjoner. Over tid har VRI Rogaland utviklet et verktøy som kalles «dialogkonferanser» og som kan beskrives som en hybrid av de to overnevnte dialogvirkemidler. Virkemidlet er hyppig brukt. I 2011 ble det avholdt 24 dialogkonferanser i Rogaland. I 2012 var tallet noe mindre, med 7 konferanser totalt. Frem til 2012 gikk rundt 40 % av den årlige bevilgning til dialog- og medvirknings-prosjekter.

Kort sagt kan dialogkonferansen i regi av VRI Rogaland beskrives som en møteplass for FoU, næringsliv og offentlig sektor omkring et bestemt tema. Tema bør være relevant for regional innovasjon og dialog skal stå sentralt. Det er vanlig at kompetansemeglerne søker om konferansemidler på vegne av partner(e) i det regionale partnerskap.

Hoved forskningsspørsmål adressert i rapporten er:

Hvordan har virkemiddelet «dialogkonferanse» fungert som verktøy for innovasjon i Rogaland?

Hvordan kan/bør virkemiddelet utvikles for fremtidig bruk?

Underspørsmål:

- › Hvordan fremstår konferansene?
- › Hvordan er dialogkonferanse tatt i bruk som verktøy?
- › Hva er effekten av dialogkonferansene på regional innovasjon?
- › Hvordan kan verktøyet utvikles videre?

Vi har brukt flere metoder og flere kilder for å få en detaljert innsikt i dialogkonferanse som verktøy for innovasjon.

Rapporten er organisert på følgende måte. Kapittel 2 inneholder en kort innføring i tidligere relevant forskning og noen teoretiske betraktninger. I kapittel 3 redegjør vi for vårt valg av forskningsdesign, utvalg av forskningsenheter samt en kort beskrivelse av hvordan datainnsamlingen er gjennomført. Kapittel 4 presenterer virkemiddelet slik det er beskrevet av beslutningstakerne. Det er en nødvendig bakgrunn for å kunne svare på forskningsspørsmålene. Kapittel 5 beskriver dialogkonferansen slik den fremstår og er innledet med fire vignetter som viser blant annet variasjon i tema og gjennomføring. Kapittel 6 gir innsikt i deltagernes perspektiv mens kompetansemeglernes perspektiv og tolkning er presentert i kapittel 7. Den samlede kunnskap fra disse kapitlene vil kunne svare på de ulike underspørsmålene og dermed de viktigste forskningsspørsmålene stilt i studien. Hovedkonklusjoner og implikasjoner for samhandlingsprosjektet er diskutert i kapittel 8.

2 Tidligere forskning og noen teoretiske betraktninger

2.1 Teoretisk grunnlag for VRI

I litteraturen skilles det mellom tre former for innovasjonspolitik: en nasjonal og generell politikk, en regionalt differensiert politikk og en regionalt utviklet politikk (Spilling, 2010). VRI representerer en form for regionalt differensiert politikk; VRI organiseres utfra nasjonale retningslinjer, men gjennomføringen forankres regionalt. VRI er finansiert av Norges Forskningsråd (50 %) og gjennom regionalt bidrag (50 %). Programmet bygger både på teorier om regionale innovasjonssystemer og på Triple Helix-innovasjonssystemet (Etzkowitz & Leydesdorff, 2000; Isaksen, 2010).

Begrepet «innovasjonssystem» ble introdusert på slutten av 1980-tallet (Spilling, 2007) og innebærer at innovasjon forstås som et systemfenomen hvor innovasjon er noe som skjer i interaksjon mellom en rekke aktører (Doloreux & Dionne, 2008). Sentralt i dette perspektivet er produksjon og spredning av kunnskap. Samspill mellom aktører i næringsmiljøet vil da være avgjørende for et godt fungerende innovasjonssystem (Sogner, 2007). Dette perspektivet representerer et nytt paradigme i innovasjonstekning med fokus på læring og kompetansebygging heller enn på utvikling av teknologi (Nauwelaers, 2011). Beckett og Hyland (1999) hevder at flyten av kunnskap og forståelse styres av og er avhengig av menneskelig interaksjon.

Innenfor innovasjonssystem-perspektivet kan offentlige aktører som for eksempel VRI samhandlings-prosjektet arbeide for å møte ulike behov i det regionale innovasjonssystemet (RIS). Dette perspektivet framhever såkalte «myke» mekanismer som rådgivning, støtte til nettverk og klynger osv. (Nauwelaers, 2011). Disse mekanismene skal motvirke svikt i innovasjonssystemet.

Triple Helix-modellen understreker betydningen av kunnskap generert gjennom forskning i forskningsinstitutter for innovasjon og økonomisk vekst (Herstad, 2010). VRI skal fremme samarbeid mellom næringsliv, FoU-institusjoner og offentlige myndigheter forankret i en regional kontekst (Etzkowitz and Leydesdorff 2000). Gjennom dette samarbeidet skal kunnskap spres og utveksles mellom aktørene i Triple Helix-konstellasjonen (Herstad, 2010).

2.2 Forskning på betydning av nettverk

Tilgjengelig innovasjonslitteratur tyder på at det har vært en enorm vekst i bruken av eksterne nettverk – hos firmaer av alle typer og størrelser. Ifølge Giuliani (2013) oppnår bedrifter som tilhører en regional klynge generelt bedre innovasjon og økonomiske prestasjoner enn andre bedrifter. Suksessen til små og mellomstore bedrifter kan nettopp skyldes deres evne til å utnytte eksterne nettverk. Det hevdes også at konkurransekraften til bedriftene bestemmes mer av eksterne nettverk enn av størrelse på bedriften

(Narula 2004). Sosial kapital som skapes gjennom sosiale og forretningsmessige nettverk er sett som en viktig ressurs for bedrifter (Jones, Macpherson, Thorpe 2010). Forskning bekrefter at deltakelse i SMB-nettverk (SMB: små og mellomstore bedrifter) forbedrer innovativ ytelse og produksjonsevne (Antonioli, Mancinelli, & Mazzanti, 2013; Nill & Kemp, 2009).

Det kreves fysiske ressurser for å danne allianser, og terskelnivået for å etablere slike koblinger kan ofte være for høy for små og mellomstore bedrifter. (Hervas-Oliver, Albors Garrigos, & Gil-Pechuan, 2011). I forhold til Kaufmann og Tödtling (2002) er det sjelden samhandling mellom bedrifter og universiteter. Og den samhandlingen som finnes gjelder mest bruk og lån av utstyr. Autant-Bernard og Massard (2013) konkluderer at det er nødvendig med offentlige tiltak for å fremme kunnskapsoverføring og for å bringe sammen aktører for innovasjon.

Imidlertid er det annen forskning som konkluderer med at hverken vekst i nettverk eller vekst i deltakelse i nettverk er direkte påvirket av økende offentlig støtte til slike FoU-partnerskap (Hagedoorn, 2002). Disse funne bekreftes av Nishimura og Okamuro (2011) som finner at ikke alle offentlig programmer bidrar til å styrke prestasjoner i bedriftene. Koski (2009) påstår at å bygge industrispesifikke nettverkprogrammer kan ha en positiv virkning på produktivitet og at bedriftene bør velge programmer som er tilpasset egne mål. Han mener også at indirekte støtteprogrammer som nettverksprogrammer hadde en mer utstrakt og sterkere innvirkning enn programmer som ga mer direkte støtte til bedriftene. Doloreuc and Dionne (2008) understøtter viktigheten av å bygge en kultur som støtter innovasjon og utvikling i bedriftene som fremmer spredning av teknologi og kunnskap.

Forskning om betydning av nettverk støtter regional innovasjons-tenkning som den er beskrevet i kapittel 2.1. Dialogkonferanse er et eksempel på et verktøy som kan støtte nettverksbygging og dermed det regionale innovasjonssystemet.

2.3 Dialog som verktøy for innovasjon

Kompetansemeglere beskriver ofte de tilgjengelige virkemidlene i VRI og andre programmer som en verktøykasse. Dialogkonferanser er et av verktøyene de har i kassen sin.

Et verktøy er et hjelpemiddel designet for bedre å kunne gjennomføre en oppgave. Verktøy utvider og øker kapasiteten til brukeren slik at gamle og nye oppgaver kan løses på en bedre måte. Et verktøy gjør det ofte mulig å utføre oppgaver som tidligere var umulige/utenkelige å gjennomføre. Verktøy kan tilpasses vårt eget behov. Samtidig kan verktøyet påvirke måten vi jobber på. Resultatet vil påvirkes av brukerens ferdigheter. I tillegg utnyttes ikke alltid de mulighetene som ligger i verktøyet. Verktøy kan også brukes feil. Vi har valgt å se på dialogkonferanser som *verktøy* i innovasjonsarbeidet. Kort oppsummert har vi sett på design, hvem som tar det i bruk og når det tas i bruk.

3 Forskningsdesign

Dette er hovedsakelig en kvalitativ studie. Flere metoder har vært brukt for å samle data fra feltet over en lengre periode og på den måten har vi bygget en helhetlig oversikt over virkemidlet «dialogkonferanse». Vi har prøvd å fange opp synspunkter fra lokale aktører og forstå både de eksplisitte og implisitte regler og normer rundt organisering og implementasjon av dialogkonferanser (Miles & Huberman, 1994).

3.1 Metoder

3.1.1 Dokumentstudier

Dokumentstudier har omfattet en gjennomgang av både den nasjonale VRI håndboken (Norges forskningsråd, 2012) og den regionale VRI håndboken (Uppstad, 2011). I tillegg har vi gjennomgått og analysert et tilfeldig utvalg av sluttrapporter fra 24 dialogkonferanser. Informasjon om omfang og pengebruk har vi fått fra årsrapporter innrapportert til VRI Rogaland.

3.1.2 Deltakelse på dialogkonferansene

Deltagende observasjon er en metode hvor forskeren deltar aktivt på konferansen samtidig som det føres notater i forhold til en forhåndsbestemt mal.

Det har ikke vært praktisk mulig for forskere å delta på eller følge alle konferansene. Vi har derfor gjort et tilfeldig utvalg av konferanser. Alle fire satsingsområder er dekket. Totalt har vi deltatt på 12 konferanser. Omfattende feltnotater ble tatt på hver konferanse. Se vedlagt skjema for feltnotater, vedlegg 1.

3.1.3 Elektronisk survey til deltakere

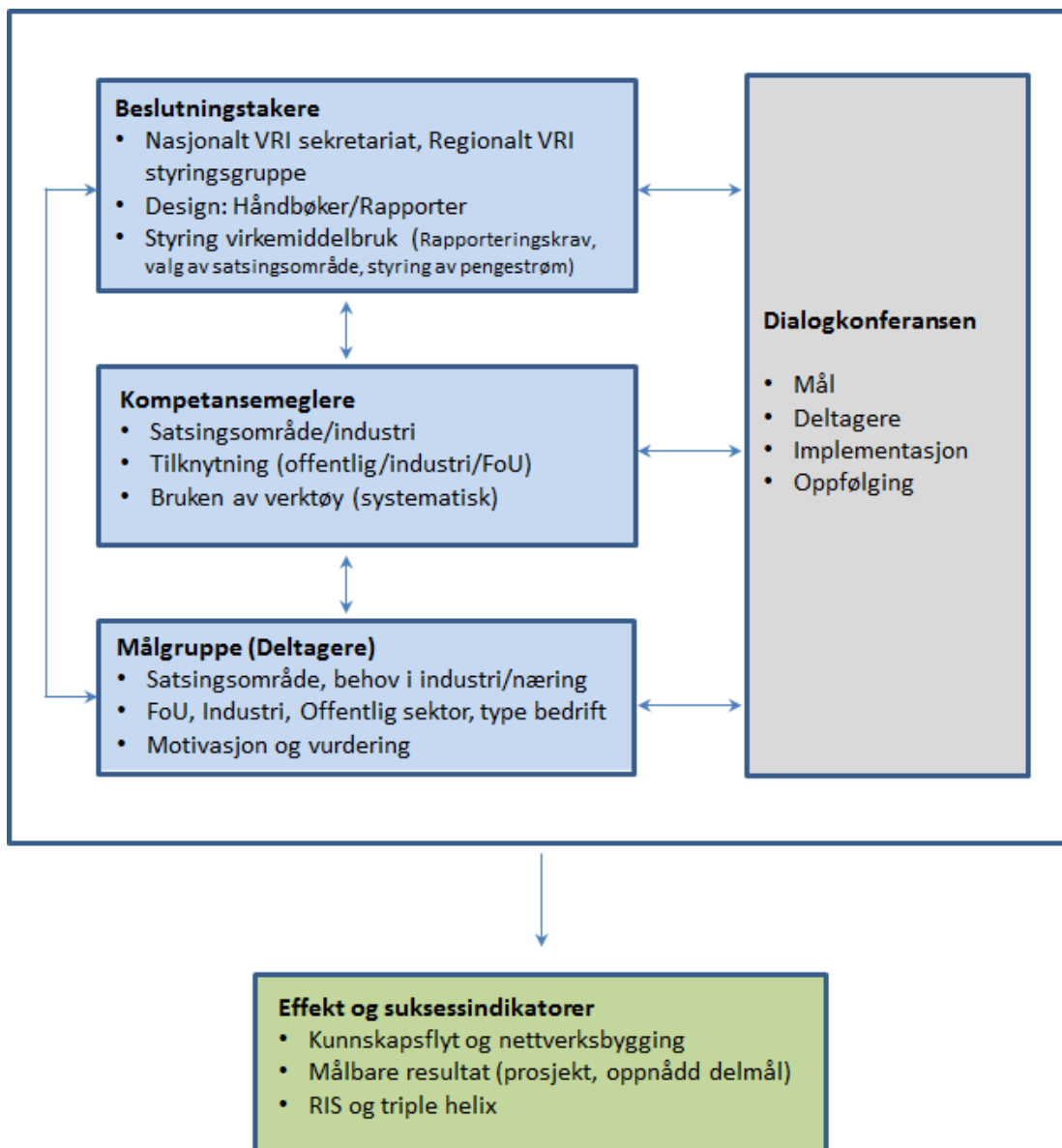
Elektronisk survey ble sendt ut via Questback til deltagere på 4 ulike dialogkonferanser, totalt 68 respondenter. Hovedmålet med undersøkelsen var å få et brukerperspektiv. Deltagerne fikk spørsmål fordelt på følgende kategorier: Egen bakgrunn og tilknytning (FoU/industri/offentlig sektor), motivasjon for deltagelse, vurdering av gjennomføring av konferansen, vurdering av nytte/utbytte av ulike deler av konferansen og konferansen i sin helhet. Alle spørsmålene var lukket med unntak av siste spørsmål som gav mulighet for ytterligere kommentarer (Oppenheim, 1992). Kategoriene var prekodet. Spørsmålene var både faktaspørsmål og holdningsspørsmål.

3.1.4 Intervju med kompetansemeglere og prosjektleder VRI-samhandling

Totalt ble 9 kompetansemeglere samt prosjektleder for VRI-samhandling intervjuet. Intervjuene varte ca. 1 time og ble gjennomført ansikt til ansikt om mulig, ellers via telefon. Intervjuene ble strukturert rundt en intervjuguide (vedlegg 2) som inneholdt en oversikt over tema som skal dekkes og forslag til spørsmål (Kvale, Brinkmann, Anderssen, & Rygge, 2009, p. 143). Det var tre hovedtema. Samtidig var intervjuene avslappete og åpne med hensikt å utløse spontane beskrivelser og tanker. Hovedspørsmål til kompetansemeglerne: a) Hvordan har dialogkonferansene fungert som virkemiddel i innovasjonsprosesser b) Hvordan kan virkemiddelet videreutvikles?

3.2 Analyser

Vi har samlet en stor mengde data i prosjektet. For å strukturere analysene har vi brukt modellen nedenfor, (figur 2). Modellen er hentet fra Miles and Huberman (1994) og bearbeidet og tilpasset vår analyse. Den fungerer som et begrepsapparat /konseptuelt rammeverk for å organisere og presentere data. Modellen har tre hovedaspekter illustrert med ulike farger; hovedaktørgrupper, dialogkonferansen, effekter og indikatorer for suksess. På venstre side finner vi tre bokser med beskrivelse av rollen til de tre hovedaktørgruppene: beslutningstakere, kompetansemeglere og målgruppe. Og innenfor hver rolle er det beskrevet hvor de jobber og hvem de er (kontekst/karakteristika/adferd). På høyre side har vi dialogkonferansen og dens karakteristika. I bunnen av modellen beskrives effekter og indikatorer for suksess. Forholdet innenfor og mellom de ulike aspektene er markert via piler.

Figur 2: Konseptuelt rammeverk (Bearbeidet fra Miles og Huberman, 1994, s 18).

4 Beslutningstakere

I dette kapitlet ser vi på rollen til beslutningstakerne som uttrykkes gjennom gitte retningslinjer og håndbøker. Beslutningstakere er en av hovedaktørene i modellen beskrevet i figur 2. Beslutningstakere opererer på to nivå; nasjonalt og regionalt. Først oppsummerer vi de nasjonale og regionale retningslinjene, deretter diskuterer vi innholdet i og sammenligner disse.

4.1 VRI nasjonalt- NFR retningslinjer

På nettsidene til VRI nasjonalt og i programplanen til VRI (Norges forskningsråd, 2012) er virkemiddelet «dialog og bred medvirkning» omtalt som «arbeidsmåter for organisasjonsutvikling og samarbeid mellom ulike aktører». Organisert samarbeid som innovasjonsprosesser/innovasjon i enkeltbedrifter, nettverk av bedrifter eller regioner, nevnes som eksempler på dette. For å medvirke til slike prosesser kan man benytte seg av f.eks. dialogkonferanser, regional foresight, regionale læringsarenaer osv., se boks under.

Foresight: Det overordnede målet for virkemiddelet er å styrke den regionale fremtidsberedskapen, herunder utvide høgskolenes og instituttene muligheter til å spille en utviklingsrolle i det regionale innovasjonsarbeid. Målene i de enkelte prosessene vil variere, men alle prosesser bør styrke kvaliteten i den regionale samhandlingen og det regionale innovasjonssystemet og bidra til konsensus om overordnede utviklingsoppgaver.

Dialogkonferanse: Regionale dialogkonferanser er møteplasser som samler de sentrale regionale aktørene i den regionale VRI-satsingen. Hensikten med dialogkonferanser er at de regionale aktørene kan bli kjent med hverandres kompetanse og roller og utvikle en felles forståelse av hva de kan gjøre sammen i en regional VRI-satsing.

Regional læringsarena: Læringsarenaer arrangeres regionalt, for en eller flere regioner sammen. Arenaene kan ha regionalt eller tematisk fokus. Hensikten med Regional læringsarena er erfaringsutveksling, læring og nettverksbygging.

NFR sine nettsider om VRI programmet.

4.2 VRI Rogaland- fra retningslinjer til verktøy

I VRI Rogaland har man valgt «dialog og samhandling» som et virkemiddel i samhandlingsprosjektet. Virkemiddelet er delt inn i fire hovedkategorier som består av dialogkonferanser, utviklingsringer, klyngeetablering og erfaringsoverføring. Disse er nærmere beskrevet i dokumentet «Virkemidlene i Rogaland 2011-2013», utarbeidet av VRI samhandlingsprosjektet i Rogaland (Uppstad, 2011).

Dialogkonferanser: En dialogkonferanse innebærer at sentrale personer møtes med hensikt å etablere en felles forståelse av utfordringer og muligheter som den aktuelle bransjen eller gruppen står overfor. Målet er at personer som har ulike oppfatninger om både utfordringens art og omgang, kan diskutere seg fram til en felles forståelse av hva utfordringen består i og hvordan en kan jobbe sammen med sikte på å finne fram til løsninger for felles beste.

Utviklingsringer: En gruppe bedrifter (5-8) som møtes regelmessig for å løse en konkret problemstilling. Problemstillingen kan være identifisert for eksempel under en dialogkonferanse. En utviklingsring kan gjerne fortone seg som et lite arenaprosjekt, men skal ikke fungere som et vanlig nettverk. En utviklingsring opprettes ad hoc for å løse spesifikke utfordringer som er felles for flere bedrifter. En utviklingsring kan også brukes i innovasjonsarbeid internt i en mellomstor bedrift, der dedikerte ansatte går gjennom en prosess sammen med ansvarlige for FoU- og innovasjonsarbeid i bedriften. Lengden på slike prosjekt vil variere.

Klyngeetablering: Støtte til forstudie i forbindelse med etablering av Arena-prosjekt eller lignende.

Erfaringsutveksling: Ett av målene med VRI er å øke kompetansen til regionale forskningsinstitusjoner. Gjennom dette virkemiddelet kan FoU-aktører i Rogaland hente erfaring fra FoU-aktører i andre deler av landet eller i utlandet med tanke på å bygge opp kompetanse i fylket som næringslivet og industrien har behov for.

Hentet fra «Virkemidlene i Rogaland 2011-2013».

4.3 Diskusjon av innholdet i håndbøkene

Grovt sett kan man konkludere med at de nasjonale retningslinjene er mer overordnede føringer med åpnere mål enn de regionale retningslinjene, som er mer instrumentelt formulert. Dette er ikke uventet, men likevel burde man kunne forvente et visst overordnet perspektiv også i den regionale beskrivelsen. Dette for å holde fokus på og øke forståelsen for hvordan virkemiddelet fungerer for å kunne oppnå de overordnede mål med VRI.

Vi har foretatt en ordanalyse av dokumenter, nasjonale og regionale, som beskriver virkemiddelet dialogkonferanse og sett etter ord som innovasjon, utvikling, FoU, samarbeid, bedrift, næringsliv, Triple Helix, Regionalt innovasjonssystem (RIS), samhandling, kunnskap, læring, virkning, effekt, se tabell 1. På begge nivå er det oppsiktsvekkende at disse ordene er så å si fraværende i teksten.

Tabell 1: Resultat ordanalyse.

Ord	Nasjonalt	Regionalt
Innovasjon	0	0
Utvikling	0	1
FoU	0	4
Næringsliv/Bedrift	0	1
Samarbeid/samhandling	0	0
Kunnskap/læring	0	0
Virkning/effekt	0	0
RIS/Triple Helix	0	0

Både NFR og VRI Rogaland sine retningslinjer er såpass åpne og indirekte at det gir stort handlingsrom. At NFR sine instruks er åpne vises igjen i ulik implementasjon i de ulike regionene. Teksten kan tolkes på forskjellig vis og gir dermed handlingsrom i implementasjon.

I VRI Rogaland er beskrivelsen av virkemiddelet dialogkonferanser veldig instrumentell. Det er et sterkt fokus på effektivitet men ikke på virkning. Målet med dialogkonferansene er relativt åpent, instruks for implementasjonen er veldig stringent men det kreves ingen form for refleksjon eller evaluering for å få til læring.

Kompetansemeglernes tolkning av instruksjonen er diskutert i kapittel 7.2.1, men illustreres av sitatet under.

«Det ligger i beskrivelsen - du kan gjøre det meste egentlig.» KM 9

Dersom instruksjonen er for løs er det sannsynlig at konferansene mangler fokus og retning. Er instruksjonen derimot for instrumentell, kan det føre til at rasjonale for å gjennomføre en konferanse faller bort. Dette kan forstås som en spenning mellom effektivitet og virkning. Dette punktet blir diskutert videre i konklusjonen.

5 Beskrivelse av VRI dialogkonferansen

I første delen av kapitlet presenteres fire vignetter som beskriver fire ulike dialogkonferanser. Disse er valgt fra de 12 konferansene som vi har deltatt på. Gjennom deltagelse har vi fått bekreftet at dialogkonferansene varierer veldig i form, innhold, tema i forhold til satsingsområder, antall deltakere og hvem som deltar. Vignettene bidrar til å belyse denne variasjonen. De viser også hvor fleksibelt og anvendelig verktøyet er. I andre delen av kapitlet presenter vi en oppsummering av data fra feltnotater og fra rapporter som vi har hatt adgang til.

5.1 Fire ulike konferanser

Næringsrik mat til eldre med spisevansker

Måltidets hus, 5. september 2013, kl. 10-14. Et mat – helse samarbeid

Bakgrunnen for konferansen var at spisevansker og underernæring blant eldre er en utfordring, spesielt på institusjoner og i hjemmesykepleien. Blant eldre finner vi dessuten et økende antall personer med demens og disse personene er en høyrisikogruppe for underernæring. Hvordan kan vi sikre en god og næringsrik matopplevelse denne gruppen?

Når vi blir eldre kan fysiologiske endringer føre til at det blir vanskeligere å tygge og svelge maten, såkalt dysfagi. Behovet for spesialmat er stort, men utviklingen hemmes i dag av anstrengt økonomi og manglende satsning på teknologiske løsninger for å oppnå attraktive måltidsløsninger. Utgangspunktet for dialogkonferansen var et nylig avsluttet forprosjekt støttet av RFF Vestlandet. I dette prosjektet hadde industri og sentrale forskningsmiljø innen helse og mat samarbeidet for å finne løsninger som tilfredsstiller både behovet for matopplevelse og ernæring blant eldre med spisevansker.

Det uttrykte målet med konferansen var å konkretisere problemstillinger basert på resultater fra forprosjektet samt å etablere et samarbeid for en realisering av gode, attraktive og næringsrike løsninger til eldre med spisevansker. Deltagerne (totalt 37) på konferansen var en god blanding av industri, FoU og ansatte i offentlig sektor som enten var involvert i matlaging eller servering av mat til de eldre.

Programmet startet med at Kristin Osland Lexow (SESAM) fortalte kort om hva dysfagi er og hvem som hovedsakelig rammes. Eldre med demens er en gruppe som klart peker seg ut. Av ca. 40 000 sykehjemsplasser i Norge vil omkring 80 % av beboerne ha varierende grad av demens. Måltidet er dagens høydepunkt for mange og muligheten for å benytte måltidet som terapeutisk gruppe for å øke trivsel ble fremmet. Neste foredragsholder, Hilde Kraggerud (Tine), la opp til at deltagerne skulle både lytte og delta aktivt gjennom foredraget. Hun kjørte et enkelt eksperiment sammen med

deltagerne for å vise at smak også kan være genetisk betinget. Deltagerne fikk hver sin papirstrimmel innsatt med et bittert stoff. Ca. 1/5 av befolkningen vil ikke kunne registrere denne smaken. Mens de fleste deltagerne «frynte» over dårlig smak, var det noen som ikke smakte annet enn papir.

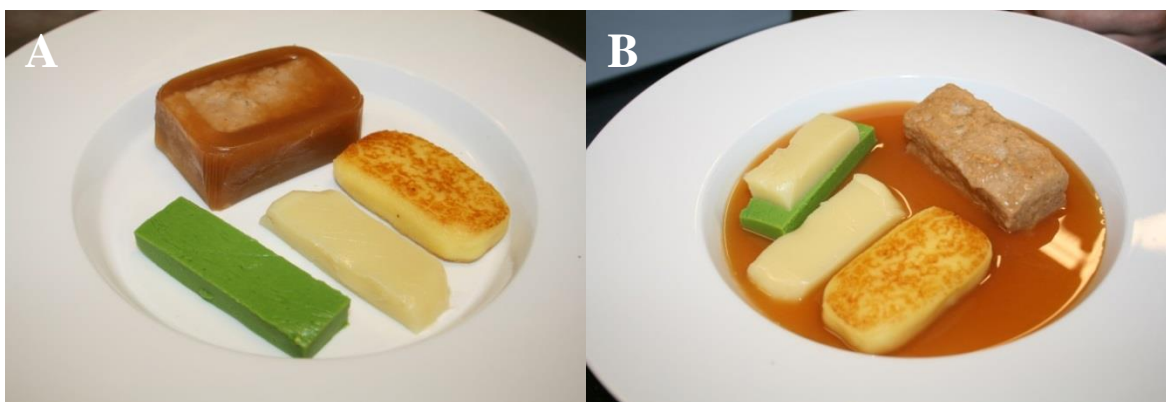
Helge Bergslien fra NCE Culinology og Måltidets hus presenterte disse som kompetanseutviklingscenter og Jan Thomas Rosnes fra Nofima tok oss gjennom prosessen for å bearbeide råvarer til et spiselig og næringsrikt produkt til de eldre som en del av forberedelsen til gruppeoppgavene.

Tid for aktiv dialog. Hovedtema for dialogen var: Hvordan møte målgruppens (eldre med spisevansker) behov? Stikkord var; matopplevelse, ernæring, produksjon, teknologi og logistikk

Deltagerne var på forhånd fordelt og hvert bord hadde en utnevnt fasilitator. I første økt (ca. 45 minutter) fikk to og to grupper utdelt samme oppgaver. Vi startet med å sitte i ro og reflektere litt over oppgavene. Neste trinn var å diskutere tankene våre i gruppen for så å kategorisere og prioritere stikkord i de ulike emnene. Hoved-stikkord fra hver gruppe ble samlet inn og presentert i plenum.

Lunsjen forberedt av Gastronomisk institutt gav en spennende opplevelse av nyutviklede produkter fra forprosjektet. Kokkene fortalte om utviklingsprosessen frem til ferdig produkt, og vi fikk se og ta på produktet både i kald og varm form før vi fikk vite hva det var vi skulle spise. Det viste seg at vi fikk full ribbemiddag med kjøtt, poteter, grønnsaker og saus. Maten var fargerik, smakte godt og var lett å tygge.

Arbeidsøkten etter lunsj (ca. 45 minutter) hadde som mål å omforme noen av idéene fra første arbeidsøkt til konkrete problemstillinger. Gruppene jobbet på samme måte som i første økt og forslag til problemstillinger ble presentert i plenum. I fellesskap ble deltagerne enige om tre problemstillinger som skulle gis videre til en allerede etablert prosjektgruppe som stod klar til å bearbeide disse ideene videre til et hovedprosjekt.

Figur 3: Lunsjmåltid før oppvarming (A) og etter oppvarming (B). Bilder fra Helge Bergslien, Måltidets hus.

5.1.1 “I wish I had” seminar

Kan studenter som superbrukere av ny teknologi gi innspill til fremtidens innovative løsninger i helsesektoren?

Universitetet i Stavanger, mai 2012 Helse

En serie på to workshops ble arrangert av kompetansemegler for satsingsområdet «helse» i mai 2012. Målgruppen for seminarene var sykepleierstudenter ved Institutt for Helsefag ved Universitet i Stavanger. “I wish I had “ modellen for workshopene er utviklet av og utprøvd i flere anledninger av nettverket Oslo Meditech. Workshopene skal utfordre studenter som jobber ”hands on” med utfordringer i helsevesenet, og som kjenner til mulighetene innenfor dagens teknologi, til å gi innspill til fremtidens innovative løsninger. Workshopene var ledet av industriell designer Jens Olav Hetland fra firmaet SLIP. Tanken var at han kunne ta fått i idéene som ble generert og ta disse videre til designfasen og muligens til produksjon.

Dag 1. Mål for første dagen var å avklare begreper og inspirere til fokus på velferdsteknologi i praksis ved å avdekke, registrere og kommunisere muligheter og anvendelsesområder for velferdsteknologi i helsesektoren.

Figur 4: A) Studenter arrangerer gule lapper i rekkefølge i forhold til viktigheten av problemet som skal løses. B) Idé-sky som oppsummerte resultatene fra første workshop.

Studentene arbeidet aktivt med spørsmål om velferdsteknologi og trakk fram sin egen erfaring fra praksis. Seminaret var delt i tre økter. Etter en kort innledning av kompetansemegleren om VRI og formålet med konferansen, overtok lederen og stilte spørsmålet “ Hvorfor er du her i dag?” Ett spørsmål som fikk blandete svar, alt fra “Stilte opp i tilfelle ingen andre hadde tid” til “ Velferdsteknologi er fremmed for meg- Hva bør jeg vite?» Diskusjonen avdekket forskjellige holdninger til velferdsteknologi.

Snart introduserte fasilitatoren første oppgave som var å skrive ned på gule lapper eksempler på velfredsteknologi som deltagerne kjente til. Svarene ble postet på tavler rundt i rommet og deretter diskutert.

Neste oppgave var å skrive ned relevante “problemer” fra yrkeshverdagen som kunne løses med teknologi. De fleste svarene var nær knyttet til “hverdagen” til sykepleiere. Mange gjaldt organisering av arbeidet; alt fra turnus, kommunikasjon til det dårlig

fungerende elektroniske utdelingssystemet for uniformer. Det ble nevnt mange problemer relatert til tunge løft. Andre problemstillinger var relatert til hvordan de som sykepleiere best kunne møte sosiale behov hos pasientene. Ord som ensomhet, frykt og angst ble nevnt (se ide-sky, figur 4B). Lappene ble satt opp på tavler og studentene fikk i oppgave å arrangere disse i rekkefølge i forhold til hvor viktig de oppfattet dem til å være.

Siste oppgave var den såkalte “pony”-oppgaven eller “I wish I had”-oppgaven. Her ble studentene bedt om å skrive ned “en ting de kunne ønsket seg” når de var ut i praksis. Svarene var postet på veggen (ser bildet under, figur 5)

Figur 5: Resultat «pony»-oppgave.

Svarene inkluderte løsninger på praktiske problemer som «Fjerne gravitasjon, bedre forflytningsredskaper tilpasset den enkelte når vi skal forflytte tunge pasienter, store brede dører» og hjelp til å gi bedre omsorg som « Tid til å være hos pasienten så lenge du/den trenger, hjelp til pasient – angst, ensomhet oppfølging,» kommunikasjonstema som «talking via dataprogrammer, øyeblikkelig hjelp ved fall.»

I hjemmelekse fikk studentene i oppgave å være oppmerksom på alt rundt velferdsteknologi og de avtalte å møtes igjen om cirka tre uker. Dag 2 ble avholdt cirka tre uker senere. Studentene rapporterte videre om idéer. To av idéene ble tatt videre til designfasen.

5.1.2 Offshore wind Haugesund

Lille Maritim, Haugesund, 22.mai 2012 kl. 10-15.00

Hensikten med dialogkonferansen var å belyse de mange mulighetene leverandørindustrien på Haugalandet og Vestlandet har innenfor det Europeiske offshore vind markedet og videre å mobilisere lokal industri til å bli leverandører innenfor det europeiske offshore wind -markedet. Initiativ til konferansen kom fra en fylkeskommunal ”Fornybar energi gruppe”, som ble etablert på initiativ fra Rogaland Fylkeskommune i forbindelse med petroleumsmeldingen

Offshore wind har utviklet seg til å bli en ”egen” næring i Europa og industribedrifter på Sør-Vestlandet bør ha store muligheter for å komme inn på dette markedet ved å overføre sin erfaring og kompetanse fra olje og gassnæringen. Konferansen samlet 36 deltakere, hvorav 12 deltakere kom fra industrien, 11 fra andre støttende/finansierende organisasjoner, 6 fra FoU-organisasjoner, 3 fra offentlige myndigheter, 1 fra VRI og 3 elever fra videregående skole.

Fire industribedrifter presenterte sine produkter/tjenester og hva som skal til for å lykkes på offshore wind markedet. **Aibel** som har levert den første HVDC konverteringsstasjon i verden (sammen med Aker), presenterte utfordringer relatert til bygging og vedlikehold av HVDC konverteringsplattformer. **Marine Aluminium** presenterte ulike løsninger innenfor bevegelseskompensert utstyr, som gir sikrere og mer kontrollert tilkomst, rettet mot offshore wind-markedet, og hvordan de hadde etablert spin-off selskaper i forbindelse med satsingen på det europeiske offshore wind-markedet. **Offshore Kinetics** presenterte leveranser av offshore vindsøyler og offshore vedlikeholdsfartøy for vindfarmer langt til havs. Offshore verftet **Westcon** presenterte sin deltakelse i Havsul Vindpark. Havsul Vindpark har som visjon å unngå bruk av kostbare offshore fartøy i installasjonsfasen ved å sammenstille vindmøllen på land.

Virkemiddelaktørene fokuserte på utvikling og fremtidig markedsvekst, i form av prognoser for utvikling i antall arbeidsplasser og for nye produkter og tjenester (turbiner, kabler, skip osv.) i sine presentasjoner. Forskningsaktørene Polytec i Haugesund og NORCOWE ved Universitetet i Stavanger informerte om relevante forskningsbaserte tjenester og prosjekter innenfor offshore vind. Polytec presenterte VRI-kompetansmegling og hvordan denne tjenesten kan bistå lokale industribedrifter innenfor maritim og energinæringen med igangsetting og gjennomføring av forskningsbaserte innovasjonsprosjekter, samt hvilke tjenester Polytec tilbyr innenfor meteorologi og oseanografi. UIS presenterte målsettinger og problemstillinger fra et større forskningsprosjekt innenfor Offshore wind.

Det var satt av tid til diskusjon etter hver presentasjon, samt 30 minutter til dialog i slutten av konferansen.

Dialogkonferansen ble fulgt opp ved å invitere lokale industribedrifter til Global Offshore Wind i London sommeren 2012.

5.1.3 Maritim – Haugesund Forsknings- og innovasjonsfestival

Kunnskapsregionen – hvem har ansvaret for fremtiden?

24. september 2012 kl. 13.00-16.00, Hemningstad Kulturhus

Konferansen fokuserte på hvordan man skal få til økt regional samhandling mellom næringsliv, forskning og utdanning og virkemiddelapparatet i arbeidet med å utvikle Haugesundregionen til en attraktiv næringsregion for etablering av flere kunnskapsarbeidsplasser og rekruttering av høyt utdannet arbeidskraft.

Arrangører var Polytec, Høgskolen Stord/Haugesund, MaritimeCleanTechWest, HIN, Maritimt Forum og Forskningsdagene. Arrangementet gikk over to dager. Første dag ble det arrangert et åpningssymposium, neste dag workshops på temaene; 1) Innovasjonsevne og Vekst, og 2) Klyngesamarbeid for en grønnere maritim næring – dialogmøte.

Konferansens første dag samlet 24 deltakere, hvorav 13 kom fra FoU-sektoren, 5 fra det offentlige, 3 fra næringslivet, 2 fra VRI og 1 fra interesseorganisasjoner. Åpningssymposiet var delt inn i tre temaer; 1) Samfunnsansvar innenfor innovasjon og nyskaping i bedrifter, 2) Et kunnskapsbasert Haugalandet – utvikling og attraktivitet for den regionale olje- og gass næringen, 3) Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst eller for økt regional ubalanse.

I første del snakket Professor ved NTNU, Annik Magerhold Fet, om betydningen av samfunnsansvar og bærekraft for innovasjon og nyskaping, hvor det ble gitt eksempler fra rederinæringen som har introdusert begrepet øko-innovasjon dvs. et ressursminimerings- og livsløpstenkningsperspektiv, i sin forretningsmodell.

I del 2 presenterte seniorforsker Atle Blomgren fra IRIS fakta om den regionale petromaritime næringens attraktivitet. Fire hovedutfordringer når det gjelder næringsattraktivitet ble presentert; for få vekstbedrifter, en lav andel virksomheter med hovedkontor i regionen, en lav andel utenlandsk eierskap, og høy aktivitet innenfor nybygg og feltutvikling og ikke innenfor de sektorene som er mest innovative. Tilbakemeldinger fra konferansedeltakerne gikk på viktigheten av å se på Vestlandet som en region, og ikke kun fokusere på Haugalandet eller Stavanger når man analyserer næringsattraktivitet, samt at mye av innovasjonen innenfor den regionale næringen ikke fanges opp av statistikken.

Del 3 presenterte resultater fra det nasjonale kompetansearbeidsplassutvalget. Folketallsutviklingen forteller mye om en regions tilstand. Med en forventet dobling i kompetanseintensive næringer versus øvrige næringer i årene som kommer, er det viktig at distriktet tar grep i form av å satse på regionsentrene og infrastruktur, skape dynamiske bo og arbeidsregioner og endre ressursbruk.

Arrangementet første dag ble avsluttet med en paneldebatt med deltakere fra politikk og FoU-sektoren. Temaet var hvordan Haugesundregionen, som historisk har vært en industriregion hvor man nødvendigvis ikke trenger høyskole- eller universitetsutdanning for å få arbeid, bør møte kunnskapssamfunnets utfordringer. Det ble påpekt at Haugesundregionen ofte har et noe snevert syn, og at det er viktig å tenke internasjonalt når en skal tilrettelegge for utvikling av regionale nettverk og

næringsklynger. Regionen må være attraktiv for dem med utdanning og for utenlandsk arbeidskraft. «Vi må være mer enn en by med gamle penger». For å få til dette må næringsliv og offentlig sektor samarbeide og velge å være best på noe. Regionen må arbeide langsiktig slik at fremragende forskning bygges opp over tid. Det ble fremmet forslag om å opprette et Høyskolefond for FoU i på Haugalandet. Åpningssymposiet var preget av lav deltakelse fra næringslivet, på tross av god informasjon om arrangementet i forkant, i form av personlig e-post invitasjon, informasjon om arrangementet i regionale nettverk og interesseorganisasjoners nyhetsbrev, samt annonse i Haugesunds Avis.

5.2 Nøkkelordet er variasjon

I denne seksjon oppsummerer vi funn fra observasjon av og deltakelse på flere dialogkonferanser over en to-års periode, samt fra gjennomgang av et utvalg av rapporter fra 24 konferanser. I forhold til analysemodellen (figur 2) er kvaliteten på konferansene avhengig av mål/ tema, planlegging, fasilitator og deltager.

Det er stor variasjon mellom konferansene og dette skyldes sannsynligvis den fleksibiliteten som kjennetegner dette virkemiddelet. Til tross for variasjon vil man forvente å finne noen gjennomgående gjenkjennelige karakteristika for konferansene. Når man deltar på en konferanse sitter man ikke alltid med følelsen av at «dette er en VRI dialogkonferanse». Over tid har vi observert et strammere bruk av verktøyet og at mange av konferansene har fått et mer bestemt format. Dette gjelder spesielt konferansene organisert gjennom etablerte nettverk.

Målet med konferansen slik det er uttrykt i søknaden framstår ofte som uklart, og/eller veldig generelt. Noen eksempler på dette er mål som «sette innovasjon og forskning på dagsorden» eller «å få arrangert en dialogkonferanse innenfor fornybar energi». Temaene for konferansene var også utrolig varierte. Det ble gjennomført flest enkeltstående konferanser. Men det ble også arrangert en serie av konferanser om fornybar energi i 2012/2013 og dessuten har «fosfor» og «bio-gass» vært gjentatte tema. Konferanser med veldig diffuse mål samt konferanser med en klar politisk agenda framstår som uferdige eller fastlåste. Målene var, som regel, ikke kommunisert i invitasjonen til deltagere.

Generelt er målene i søknadene uttrykt med “passiv” stemme som for eksempel mål som «å øke kompetansenivå om safety». Det er uklart hvem agenten er. Det er ikke spesifisert hvem sin kompetanse som skal økes eller hvem som er ansvarlig for å få til en økning i kompetanse. Denne formen er uheldig fordi den ikke gir eierskap til temaet eller problemet for de deltagende bedriftene. Å reflektere mer over hvordan målene for konferansene er uttrykt i søknaden vil muligens bidra til å bygge eierskap til konferansen og tema hos deltagere. Å kommunisere klart og tydelig mål til deltakere i forkant av konferansene er også foretrukket.

Det er også notert at det ofte er et fokus på problemløsning i valg av tema, men sjelden på innovasjon. Det kan være at man finner en innovativ løsning på problemet til slutt, men innovasjon er ikke et hovedmål eller tema.

Bakgrunnen for konferansene var også variert. De konferansene vi har sett på (gjennom deltakelse eller gjennomgang av søknad/sluttrapport) kan deles i to hovedkategorier: konferanser organisert rundt et konkret tema og konferanser med veldig løse temaer. I den sistnevnte kategorien ser det ut til at formålet var mer å samle parter som kunne ha interesse av å samles. Slike konferanser med fokus på kunnskapsdeling og nettverksbygging kan passe godt med teorier om regionale innovasjonssystemer. Samtidig kan det påstås at resultater/utfall av slike sammenkomster kan bli meget variert og vanskelig å dokumentere.

Det var også noen årlige konferanser som fikk VRI støtte, det vil si konferanser som ville ha funnet sted også uten VRI støtte.

Vår erfaring bekreftes av følgende kommentar fra kompetansemegler:

«Svakt med ordningen- ikke et sterkt nok krav til resultat. Antar derfor at det blir en del «rare» dialogkonferanser eller at det vil være et stort sprik i hvordan man organiserer dialogkonferansene. Hadde vært lettere å vite hvordan man bruker verktøyet dersom bestillingen til resultat hadde vært tydeligere. Men samtidig er det noe av det som er fint med det» KM 3

I forhold til gjennomføring av dialogkonferanser er det tydelig at nettverk som NCE og ARENA, som har denne type aktivitet som en del av virksomheten, eller institusjoner som for eksempel forskningsinstituttet «Bioforsk», som har veldig god kjennskap til næringen og en sterk interesse i å utvikle den næringen de tilhører, er de som ser ut til å håndtere verktøyet best. Disse miljøene har arbeidet aktivt med å utvikle prosessen.

I observasjonsperioden har tid satt av til dialog på konferansene vært økende og konferansene har blitt mer strukturerte. Dette gjenspeiler god planlegging. Fasilitator eller leder for konferansen må arbeide aktivt og være fleksibel for å få framdrift på selve konferansedagen.

«Kan ikke planlegge alt. ... Trenger erfaring i prosessledelse selv, for å kunne endre taktikk eller oppgaver viss nødvendig. Går rundt diskuterer, pusher på ...» KM 8

I de konferansene vi studerte har deltagelsen vært varierende men felles for alle konferansene har vært at alle tre noder i Triple Helix var representert. Det er en klar overvekt av mannlige deltagere på nesten alle konferansene i studiet.

Det var ikke noe klar/entydig prosedyre for oppfølging i etterkant av konferansen. I noen tilfeller er det målbare resultat i form av prosjektsøknad til videreføring. Men det faktum at deltagerne er samlet må føre til en viss mengde kunnskapsflyt og nettverksbygging mellom dem, som på sikt kan føre til bygging av det regionale innovasjonssystemet.

I noen tilfeller fungerer verktøyet bra, men det er mange faktorer som skal til for å lykkes. Kompetansemegler bør ha god kjennskap til næringens behov i forhold til utvikling og innovasjon. Dialogkonferanse skal være en del av en strategi for å møte

enkeltbehov. Strategien bør være synlig for deltagerne. Målene med konferansen må være konkrete, enten for å løse et problem eller for å bygge et formelt nettverk f.eks. mot et ARENA-prosjekt. Strategien bør inkludere en plan for overføring av eierskap til bedriftene. En kompetent fasilitator er nødvendig på selve konferansen, men uten et overordnet mål og en plan for gjennomføring blir det veldig instrumentelt. Fasilitator sikrer effektivitet mens plan og målene sikrer resultat og virkning i forhold til regional innovasjon.

6 Deltagere – som medvirkende aktører

En elektronisk survey ble sendt ut til deltagere av utvalgte konferanser. I henhold til modellen i figur 2, ser vi nå på målgruppe-boksen og dens interaksjoner.

Gjennom surveyen fikk vi en oversikt over bakgrunn og tilknytning til deltagerne, motivasjon for deltagelse, vurdering av gjennomføring av konferansen og nytte/utbytte av ulike deler av konferansen og konferansen i sin helhet.

6.1.1 Deltagere - bakgrunn og tilknytning

Antall deltagere på konferansene varierte fra 20 til 40. Gjennomsnittlig svarprosent for surveyen var 61 %. På alle konferansene var det representanter fra næringsliv, FoU og offentlig sektor, se figur 6a. Andelen av hver gruppe varierte noe i forhold til tema. Næringsliv var godt representert med ca. 60 % av deltagerne på tre av konferansene. De fleste deltagerne fra næringslivet oppgir produksjon som hovedaktivitet. De oppgir også at de allerede har etablert kontakt med FoU-sektor.

Andelen deltagere fra FoU og offentlig sektor var også ganske lik for disse tre konferansene. Den fjerde konferansen hadde en større andel representanter fra offentlig sektor på bekostning av representasjon fra næringsliv. Dette har sannsynligvis med målet for denne konferansen å gjøre.

6.1.2 Deltagere - Motivasjon for å delta

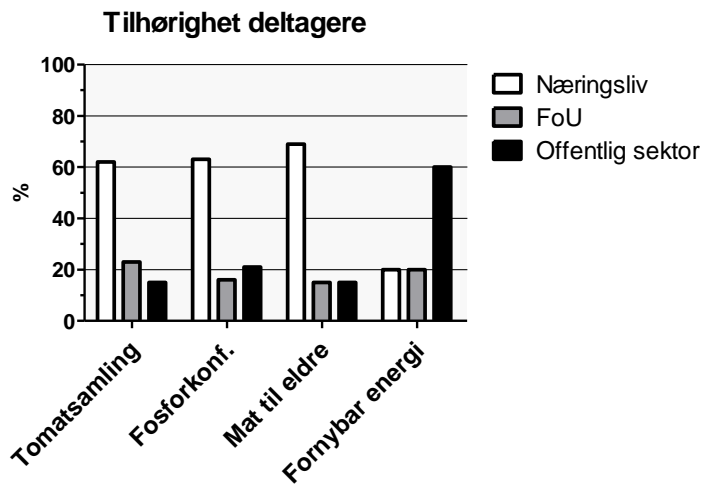
Alle deltagerne oppfattet konferansens tema som relevant for sin virksomhet. Deltagerne kommer ikke for å få innblikk i ett nytt tema eller problemstilling. Temaet ligger innenfor det de allerede jobber med. Motivasjonen for å delta gjaldt først og fremst å få faglig kunnskap om konferansetema og diskutere aktiviteter og felles utfordringer. Å etablere kontakt med andre var ikke en hovedmotivasjon med deltagelsen, se figur 6b.

Det synes som om deltagerne samles om en felles utfordring for bransjen mer enn å samles for å finne felles utfordringer eller for å bygge nettverk. Samtidig har kompetansemeglere notert at det å møtes kan føre til at deltagerne også deler annen kunnskap med hverandre:

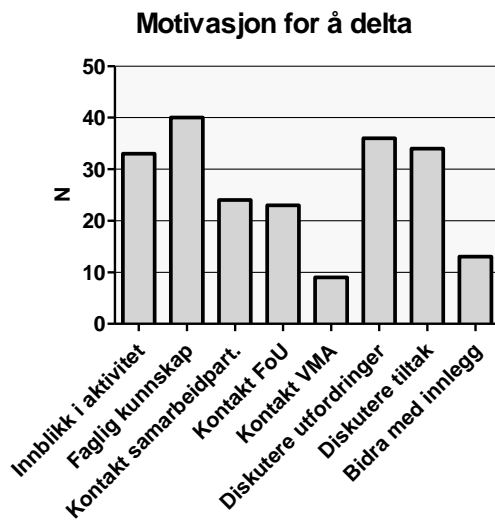
«...flere møtes veldig sjelden, de har samme utfordringer men ingen tradisjon for å møtes. De er ikke alene om problemstillingene. Mange Petter Smart-løsninger på hverdagslige små ting som naboer ikke vet om.... fange opp og dele slike» KM 8

Deltagerne kommer på konferansen fordi de er invitert eller informert. De finner sjelden informasjonen selv eller stiller opp uten en form for henvendelse i forkant. Kun 1 av 68 deltagere oppgir å ha funnet informasjon om konferansen selv. Kilden til informasjon om konferansen varierer, se figur 6c. Oftest kommer informasjon fra næringsliv (38 %) eller fra VMA (28 %). FoU og offentlig sektor sprer også informasjon om konferansene.

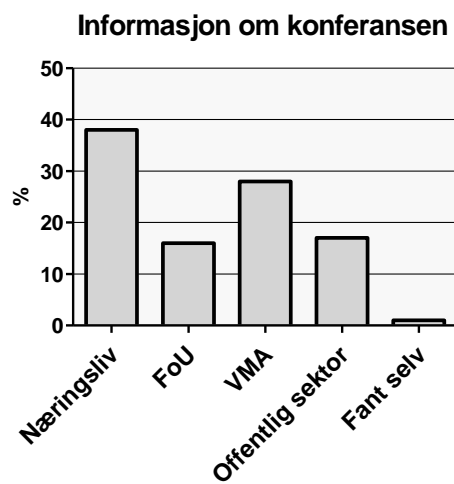
A

B

C

Figur 6: Deltagernes tilhørighet (A), motivasjon for å delta (B) og hvordan de fant frem til konferansen (C).

6.1.3 Implementasjon av konferansen

I modellen (figur 2) vil deltageres respons vedrørende implementasjon av konferansen tilsvare innholdet i dialogkonferanseboksen samt linken mellom deltager og konferanse.

Alle de fire utvalgte konferansene var organisert med innledende presentasjoner og formell dialog og gav mulighet for noe uformell dialog. Noen organiserer dialogen som et gruppearbeid og andre som plenumsdiskusjon.

Både presentasjonene spesielt og konferansene generelt, ser ut til å treffe målgruppen (deltagerne). Litt over halvparten av deltagerne oppgir at konferansen i stor grad presenterte utfordringer som er aktuelle/viktige å ta tak i. Resten sier i noen grad. Ingen svarte i liten grad eller ikke i det hele tatt.

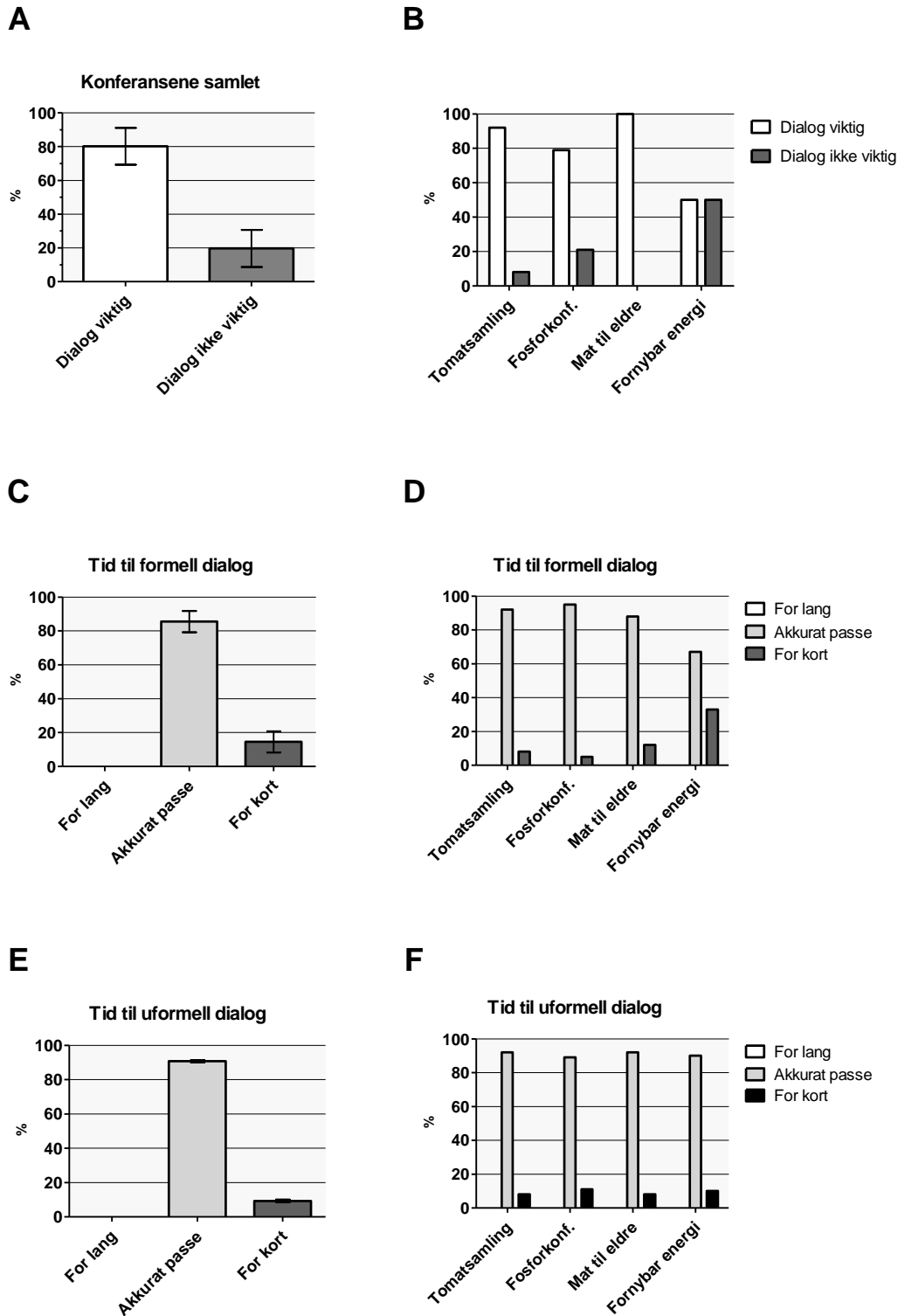
Responsen på spørsmål om presentasjonene ga et riktig bilde av temaets nå-situasjon gav samme type mønster som konferansens tema, dvs. at presentasjonene viste innsikt i utfordringene rundt konferansen tema.

Målet med en dialogkonferanse i Rogaland er å få til en *«felles forståelse av utfordringer og muligheter som den aktuelle bransjen eller gruppen står overfor»*.

Hvor stor suksess har konferansen med å få til en felles forståelse? En tolkning av svarene fra deltagerne tyder på at felles forståelse ikke er helt oppnådd enda. Dette kan skyldes mange faktorer, f.eks. en polarisering i gruppen eller at det tar tid å bygge en felles forståelse.

Det viktigste er svarene på spørsmål rundt kvaliteten på og type av dialog.

Omtrent 80 % av deltagerne sier at dialog er viktig del av konferansen (Fig. 7a). Ser man nærmere på den enkelte konferansen er mønsteret veldig likt for tre av konferansene, mens for den siste, Fornybar energi, svarer bare halvparten at dialog var en sentral del av konferansen for dem (Fig. 7b). Det har sannsynligvis med måten denne konferansen var organisert på og målet med denne konferansen.

Figur 7: Deltagernes oppfatning av tidsbruk på formell og uformell dialog. Var dialog en viktig del av konferansen for deg? A) viser samlet svar for deltagerne mens B) viser svar fordelt på de fire ulike konferansene C) og D) viser tid avsatt til formell dialog (gruppearbeid, diskusjon osv.) for henholdsvis samlet deltagergruppe og fordelt på de ulike konferansene E) og F) viser tid avsatt til uformell dialog (kaffepauser, lunsjpause) for henholdsvis samlet deltagergruppe og fordelt på de ulike konferansene.

På spørsmålet om tiden satt av til formell dialog (grupperarbeid, diskusjon osv.) var det ingen som synes det var for mye dialog. En liten andel oppgir at det var lite dialog, mens de fleste (ca. 80 %) synes det var akkurat passe tid brukt på dialog, se fig 7c. Igjen er mønsteret veldig likt for tre av konferansene, mens ca. 1/3 av deltagerne på den fjerde konferansen synes det var for lite tid brukt på formell dialog, se fig 7d.

Når det gjaldt tid avsatt til uformell dialog (kaffepauser, lunsjpause) var deltagerne enige om at den var akkurat passe (ca. 90 %), på tvers av alle konferansene, se figur 7e og f.

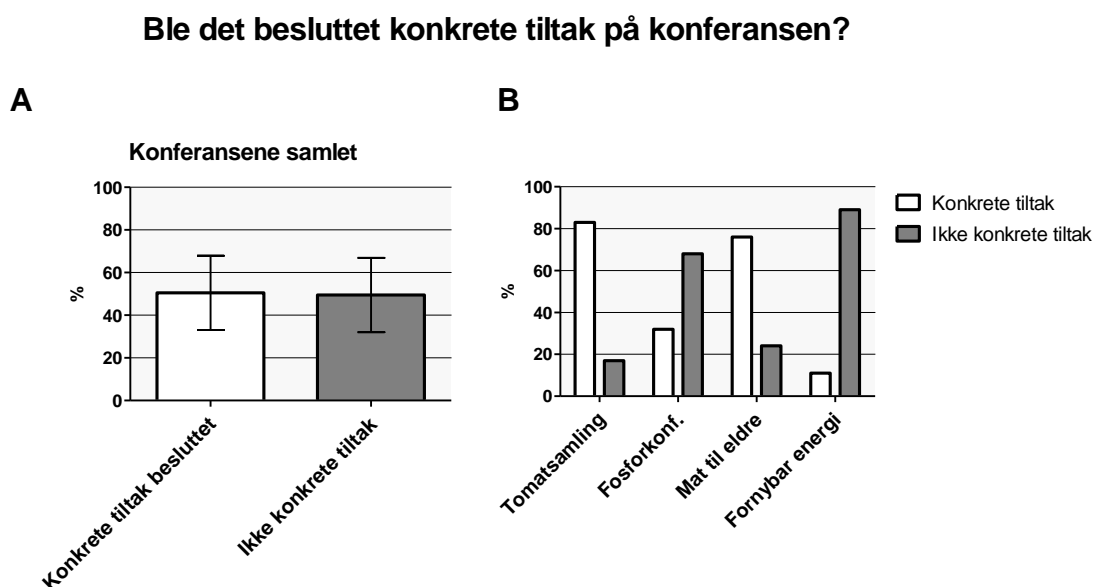
Det konkluderes at arrangør og fasilitator har truffet målgruppen (deltagere) bra med tanke på tidsbruk. Tilfredsstillende deltageres forventninger og behov i forhold til tid avsatt til dialog.

6.1.4 Vurdering av nytte/utbytte

Hvilke kriterier skal bruke for å vurdere en dialogkonferanse som suksessfull?

I modellen (figur 2) er det en effekt og suksessindikator-boks, der man ser på faktorer som kunnskapsflyt og nettverksbygging, målbare resultat (prosjekt, oppnådd delmål) og på virkning på regionalt innovasjons system (RIS) og Triple Helix samhandling.

Deltagerne ble spurt om det på konferansen ble besluttet konkrete tiltak som for eksempel FoU-prosjekt, etablering av nettverk osv. som kunne komme flere aktører til gode, se figur 8.

Figur 8: Ble det besluttet konkrete tiltak (mulige FoU-prosjekt, etablering av nettverk osv.) på konferansen? A) Viser samlet svar for alle deltagerne. B) viser svar for deltagerne fordelt på de ulike konferansene.

Svarene viser at det er ganske mye variasjon mellom konferansene. Ikke alle dialogkonferansene klarer å komme frem til konkrete tiltak og deltagerne er klar over det.

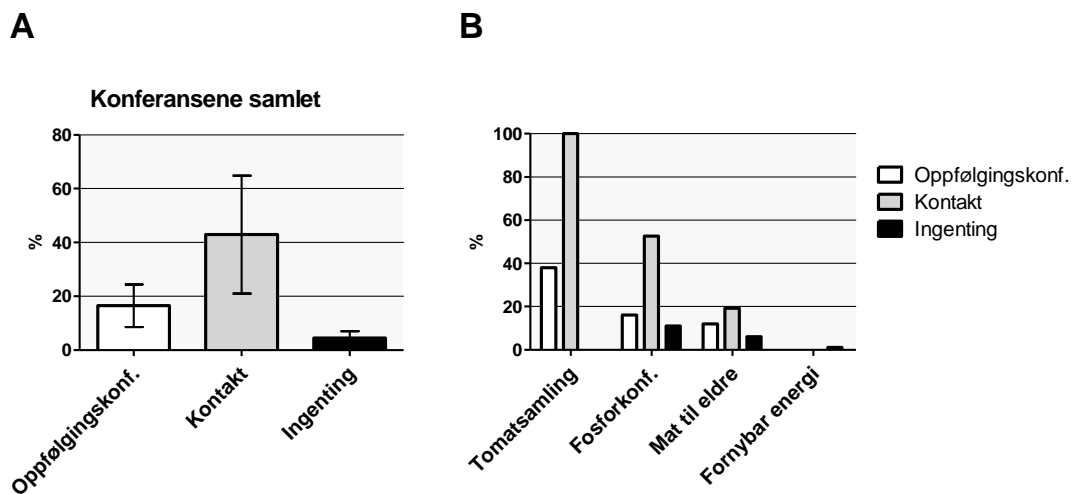
Her illustrert ved kommentarer fra to deltagere:

«Det blei i litt for stor grad invitert for ope til felles forskingsprosjekt. Kunne kanskje vore litt meir konkrete; bør kanskje vurdere om det er alternative måtar å få aktivtet på. Me står litt fast slik det er no.» Deltager

«Burde konkludert meir konkret og forpliktande om oppfølgingstiltak for å sikra framdrift av dei prosessane som vart presenterte» Deltager.

Når det gjelder hva som skjer i etterkant av konferansen har deltagere på hver av de fire konferansene rapportert at det er sendt ut en rapport men ikke alle rapporterer at de har mottatt en rapport. Svarene viser også at dialogkonferansene generer kontakt mellom folk i etterkant (RIS), se figur 9. ¹

Hva har skjedd i etterkant av konferansen?

Figur 9: Hva har skjedd i etterkant av konferansen? A) Viser samlet svar for alle fire dialogkonferansene i surveyen. B) Viser svar fordelt på de ulike konferansene.

¹ I noen tilfeller ble surveyen sendt ut kort tid etter at konferansen var gjennomført. Det er derfor mulig at surveyen ikke har fanget opp alt som har skjedd etterpå (Det er ikke sikkert at alt skjer første uken etter konferansen).

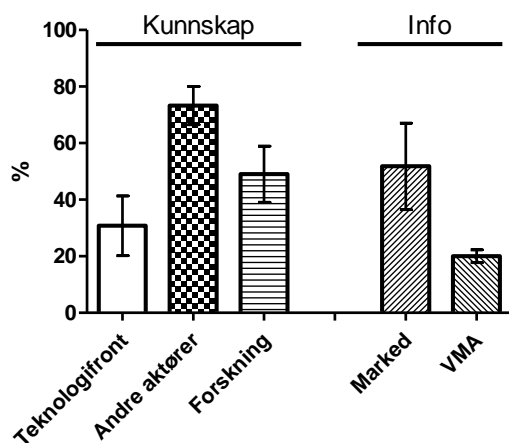
I både det Regionale innovasjonssystem- og Triple Helix-perspektivet er læring sett på som en sentral prosess i innovasjon. Læring skjær når man deler informasjon og søker å bygge kunnskap sammen.

Gjennom surveyen fikk deltagerne muligheten til rapporterte tilbake på om de hadde lært mer om teknologifronten innenfor konferanse temaet; om de hadde fått informasjon om og blitt kjent med andre aktører som har interesse for/aktivitet innenfor samme tema: om de hadde være presentert for relevante forskningsresultater innenfor temaet og fått mulighet til å diskutere disse. I tillegg om de hadde fått informasjon om markedsutviklingsperspektiver og om relevante offentlige finansieringsordninger (Innovasjon Norge, Norges Forskningsråd, VRI osv.).

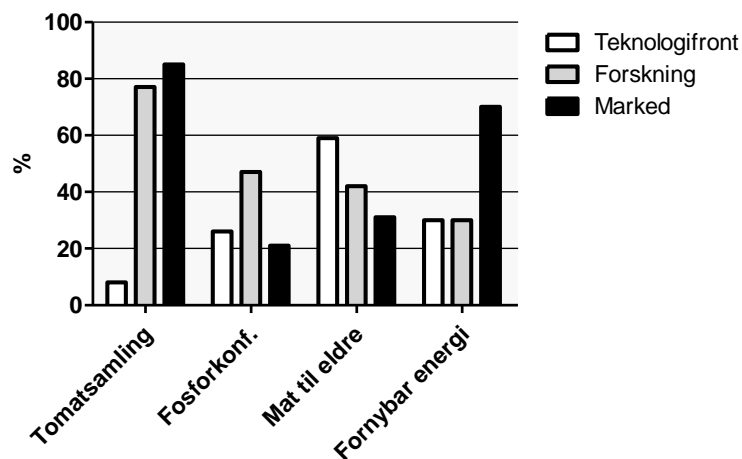
Svaralternativene er delt i to kategorier; kunnskap (knowing who, knowing what and knowing how) og informasjon (om marked og VMA), se figur 10a.

Svarene fra deltagerne indikerer at de i hovedsak deltar for å få kunnskap om andre aktører og forskning og at det avhenger av tema om de f. eks. er interessert i informasjon om markedsmuligheter.

A

B

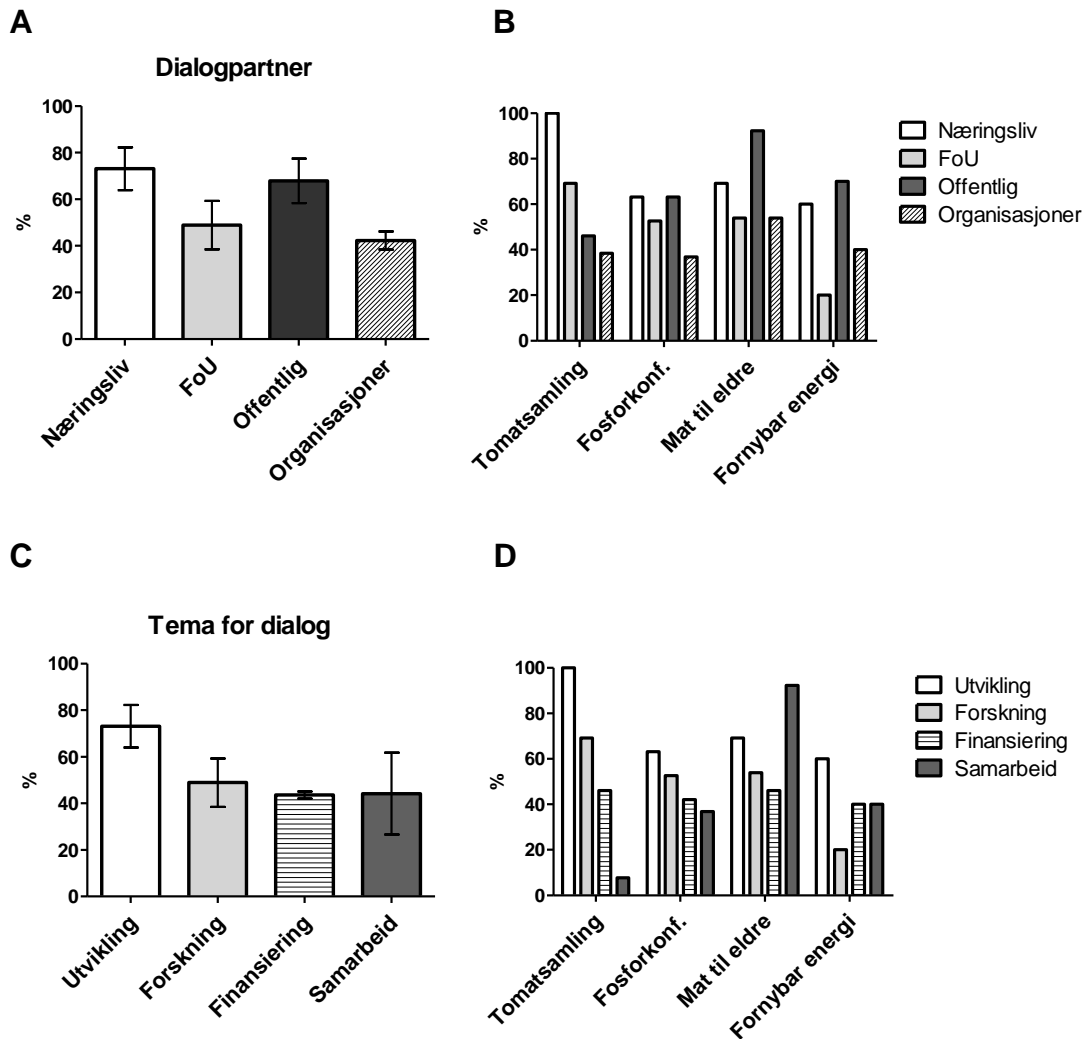
Figur 10: Hva fikk deltagerne vite mer om på konferansen? A) Temaene kan grovt sett deles inn i to kategorier: kunnskap og informasjon. Av svaralternativene i A) viste «andre aktører» og «VMA» liten variasjon mellom konferansene og er derfor tatt ut i B) hvor svar fordelt på de ulike konferansene er illustrert.

Langt de fleste har knyttet nye kontakter. Av totalt 68 deltagere sier 15 at de ikke har knyttet noen nye kontakter. Dette tyder på nettverket utvides til støtte for både utvikling av det regionale innovasjonssystemet og bygging av Triple Helix samarbeid.

For å dele kunnskap og spre informasjon må folk snakke sammen. Svarene tyder på deltagerne var aktive og fikk til både bred og variert dialog på konferansene, se figur 11. Kun 5 av 68 deltagere svarer at de ikke har snakket med noen.

Dialogen ser ut til å dekke en rekke tema, men noe variasjon innenfor de ulike konferansene.

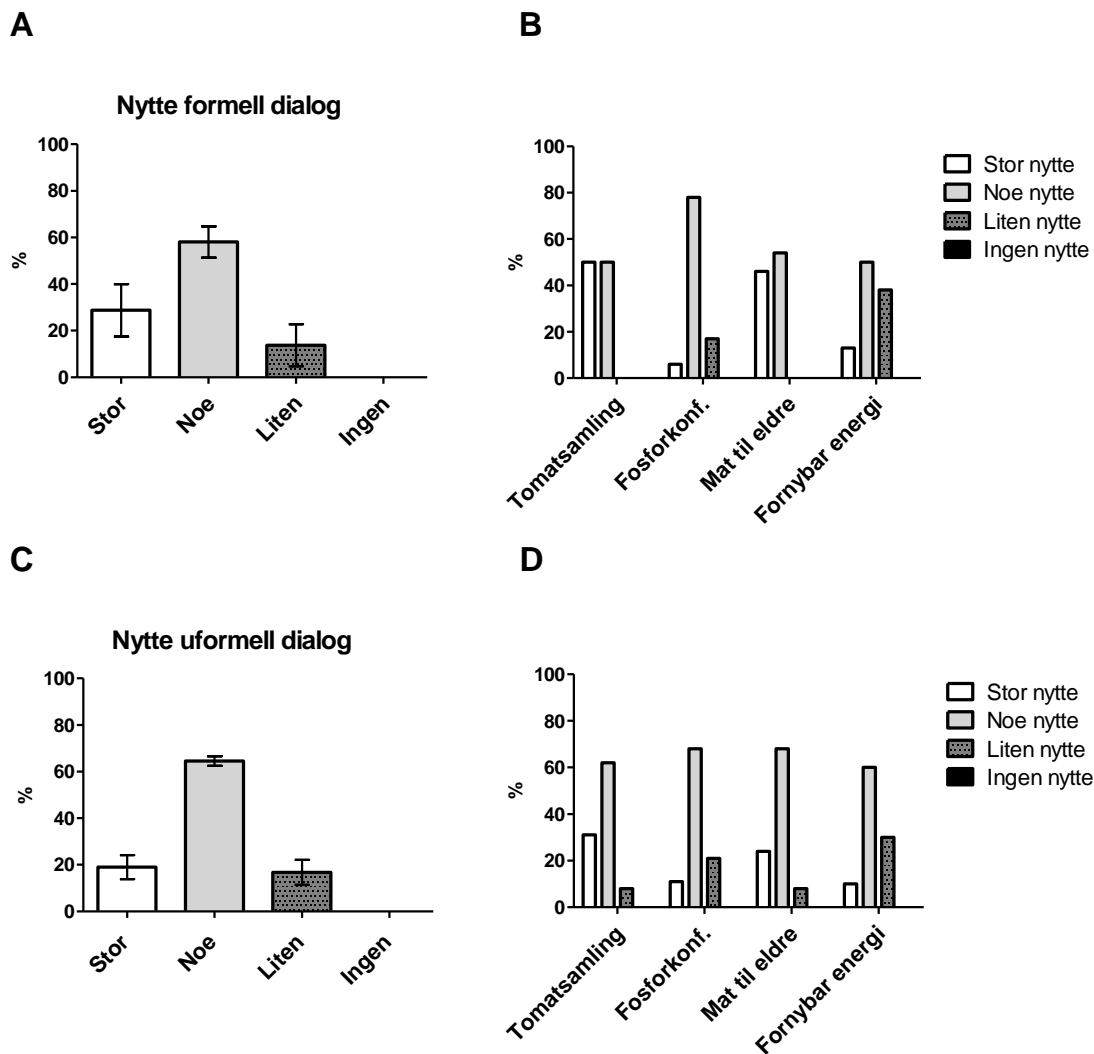
Hvem snakket deltagerne med og hva snakket de om?

Figur 11: Hvem hadde deltagerne dialog med og hva snakker de om? A) viser fordeling over hvem deltagerne snakker med samlet mens B) viser dialogpartner fordelt på de fire ulike konferansene i surveyen. C) Viser samlet fordeling av svar fra deltagerne på hvilke tema som ble diskutert mens D) viser fordeling av tema for dialog innenfor de ulike konferansene.

Når det gjelder selve dialogen svarer i underkant av 30 % at de har stor nytte av formell dialog, mens omkring 60 % rapporterer noe nytte og 14 % liten nytte, se figur 12a. Ingen sier at de har ingen nytte av formell dialog Men det er stor variasjon mellom de ulike konferansene, se figur 12b.

Den uformelle dialogen viste samme mønster som formell dialog, se figur 12c, hvor cirka 20 % av deltagerne som oppgir at de har stor nytte av uformell dialog, omkring 65 % har noe nytte. Ingen rapporterer at uformell dialog var unyttig, mens 17 % sier at de hadde liten nytte av uformell dialog, se figur 12c. Også her er det variasjon mellom konferansene, se figur 12d.

Figur 12: Nytte av dialogkonferansen. A) og B) viser nytte av formell dialog henholdsvis samlet og fordelt på de ulike konferansene. C) og D) viser nytte av uformell dialog samlet og fordelt på de ulike konferansene.

Deltagerne ble til slutt bedt om å gi en samlet vurdering av konferansene.

De fleste rapporterte at konferansen de deltok på var «nyttig» eller «helt grei». Kun 3 av de 68 som svarte at de synes at konferansen var unyttig. Mest positivt var det at cirka 80 % av deltagerne oppgir at de vil delta på lignende konferanser igjen.

Vi konkluderer derfor med at konferansene har vært nyttig for deltagerne. Arrangørene har generelt truffet målgruppens behov og det ligger et potensiale for at tema blir tatt videre i etterkant av konferansen. Det er evidens for både bygging av kunnskap og informasjonsflyt.

7 Læring fra intervjuer med kompetansemeglere

7.1 Kompetansemegling i VRI Rogaland

Hvert år engasjerer VRI Rogaland cirka 10 kompetansemeglere fordelt på de fire næringsmessige satsingsområdene; maritim, energi, mat og helse. Bevilgningen til kompetansemegling er relativt lik mellom de tre største satsingsområdene; mat, energi og maritim. Det er noe mindre bevilgning til helse. Antall kompetansemeglere innenfor hver næring varierer (fra 1 til 4) og er avhengig av mange faktorer: størrelse på næring, antall sektorer innenfor hver næring, geografisk spredning osv.

I 2013 har Rogaland hatt 1 kompetansemegler innenfor maritim næring, 4 innenfor energi, 4 innenfor mat og 1 innenfor helse. Leder for samhandlingsprosjektet er leder for kompetansemeglerne. Det å være kun en kompetansemegler innenfor et område synes ikke å være et problem innen området helse, som er et relativt nytt og lite satsingsområde, men det kan oppfattes som krevende innen maritim som er et stort satsingsområde. Prosjektlederen for samhandlingsprosjektet er oppmerksom på dette.

Personene som innehar kompetansemeglerrollen arbeider til daglig i forskjellige typer virksomheter. Disse inkluderer forskningsinstitutter, offentlige fylkeskommunale organisasjoner, inkubatorselskaper, Innovasjonsparken (I park), bedriftsorganisasjoner og klynger. For alle kompetansemeglere sammenfaller kompetansemeglerrollen godt med de andre aktivitetene de driver med til daglig. Alle arbeider aktivt mot bedriftene innenfor den næring som de representerer.

De fire satsingsområdene fremstår som svært ulike på mange måter. Det er derfor interessant å finne ut om kompetansemeglerne mener at verktøyet passer og kan brukes på en konstruktiv måte i den næringen de tilhører. Analysen viste at det er stor enighet blant kompetansemeglerne i tre av de fire næringene (energi, mat og helse). Kompetansemeglerne som representerte maritim næring hadde ofte ulik eller mer moderate meninger. De ønsket f.eks. enda mer fleksibilitet i forhold til bruk av virkemiddelet. Dette kan tyde på at «VRI dialogkonferanse»-virkemiddelet ikke helt treffer i forhold til maritim næring eller at det er et behov for bedre kommunikasjon og mer dialog mellom samhandlingsprosjekt og kompetansemeglere for denne næringen.

Hensikt med intervjuene – hvorfor var de intervjuet?

Vi har valgt å se på dialogkonferansene som et verktøy i innovasjonsarbeidet. Da er det både naturlig og nødvendige å få refleksjoner og vurderinger fra kompetansemeglere, som kan beskrives som håndverkere, de som brukere verktøyet. Vi har også gjennomført et intervju med lederen for samhandlingsprosjektet. Totalt ble 9 kompetansemeglere intervjuet. Syv av disse arbeider som kompetansemeglere i 2013 og 2 har jobbet som kompetansemeglere tidligere. Alle har erfaring med bruk av dialogkonferanser og alle fire satsingsområder er dekket.

7.2 Tema fra intervju

7.2.1 Tema- rettferdiggjøring

«Det ligger i beskrivelsen du kan gjøre det meste egentlig.» KM 9

Hvordan oppfatter og forholder kompetansemeglere seg til de formelle kravene til søking, gjennomføring og rapportering som er satt ned i handbøkene. Hvilke erfaringer har kompetansemeglerne med bruk av verktøyet? Denne diskusjonen omhandler linken mellom beslutningstakere og kompetansemeglere. Alle som ble intervjuet hadde erfaring med bruk av dialogkonferanse, men av ulikt omfang.

I intervjuene refererer kompetansemeglerne sjelden til håndboken eller til retningslinjer for gjennomføring av dialogkonferansene. Noen henviser til «malen» og til at de bruker den aktivt men ikke slavisk. Andre henviser til prosessledelse og workshop-metodikk for gjennomføring av dialogkonferanser. Det synes å være enighet om at det er nødvendig å ha en mal for gjennomføring og at VRI gjerne kunne ha vært strengere i henhold til dette, spesielt når det gjelder gjennomføring av dialogdelen av konferansen som er illustrert i sitat under:

«Greit nok at det skal være et eksperimentelt verktøy men kunne godt være mer krav til det som skal komme ut av. Ikke så veldig byråkratisk. Todelt. Har stort handlingsrom for hva man kan gjøre i en søknad.» KM 3

De formelle krav til søknad og rapportering virker heller ikke til å være problematisk. Dialogkonferanse ble omtalt som det virkemiddelet som er enklest i forholdt til søknad og rapportering. Rapporteringskravene til VRI er akseptable og at de er forbundet med lite byråkrati, noe kompetansemeglerne setter pris på. De forventer rask søknadsbehandling og det var noen negative kommentarer i forhold til behandlingstid.

Typiske kommentarer:

«Men så kommer prosessen det tar for å behandle søknaden. Sikker på at kostnaden for dette overstiger tilsagnet. Tungt system. Søker må skjermes for alt det som skjer bak. Kompetansemegler sin rolle å sørge for at det oppfattes som smidig. Bare si at det er behandlingstid og ikke si noe mer om det...» KM 3

«Jeg synes det fungerer veldig bra, ofte gjør jeg det for å hjelpe bedriften – det er min rolle som kompetansemegler. KM 6

Søknadsbeløpet var også sett som rimelig og greit men de påpeker at før- og etterarbeid ofte krever mer enn det som er rapportert. Samtidig brukte de anledning til å kommentere at de generelle rapporteringskrav til kompetansemeglere i VRI er i overkant og at de rapporter på «et detaljnivå som er vanvittig».

Svarene til spørsmål om **hvorfor** de valgte å ta i bruk virkemidlet falt inn under to hovedkategorier. Den første gjaldt å tilfredsstille ønsker fra næringslivet om å skape møteplasser med tanke på å bygge nettverk. Dette er illustrert av sitatene under. Sitat

nummer 2 illustrerer en av hovedutfordringene med dialogkonferanser; å få industri å ta eierskap til tema/problemene og arbeide videre med det i etterkant av konferansen:

«Bransjen etterspør flere konstruktive møteplasser og da er dialogkonferanse en måte å gjøre det på. ... og det må skje i arbeidstiden og da blir dialogkonferansen en måte å fasilitere nettverk på.» KM 5

«blir brukt til å skape de møteplassene som bedriftene har behov for, men ikke har så mye behov for at de arrangerer selv.» KM 7

Den andre hovedbegrunnelsen for å sette i gang en konferanse var å få oppmerksomhet rundt en aktuell og/eller relevant problemstilling. Temaet kunne gjerne ha vært foreslått utenfra fra næringen eller gjennom uformell dialog mellom kompetansemeglere og medarbeidere. Temaene innenfor energisektoren var ofte politisk orienterte som for eksempel konferansene rundt temaet fornybar energi. Det har også vært noen tema på tvers av satsingsområder. Valg av tema virker til tider noe tilfeldig.

«Å få oppmerksomhet rundt problemstillinger som er relevant for flere, problemstillingene er ofte politisk orientert.» KM 4

«Enten bedrifter som har en tanke om noe nytt de vil ha testet ut og trenger ett kobbel av aktører til å bli med på det, eller FoU som trenger å få finansiert ... « KM 3

«...forskjellige- det kan gjerne være over en kaffekopp her på huset men også fra eksternt hold» KM 1

På spørsmål om hva som er mål med å iverksette en konferanse delte svarene til kompetansemeglere i to hovedkategorier. Noen hadde klare og tydelige mål og gikk bevist etter et resultat i form av et prosjekt eller i form av økt kunnskap. Andre var mer usikre og hadde ingen mål. Mål som å få til læring eller det å bygge nettverk kom som bisetninger.

Sitatene under illustrerer denne polariseringen:

«Ingen mål. Det har vært mer som et seminar med interessant deltakere og avsatt tid til gruppe diskusjon rundt bordene.» KM 4

«Hvis noen brenner for noe har de lyst å skape blest rundt den. Mulighet for en dialogkonferanse « KM 9

«Få til et konkret resultat. Gjerne i form av et prosjekt. En dialogkonferanse kan også være nettverksbygging. Men hva er hensikten med nettverket? Skal være en plan for noe konkret til slutt likevel.» KM 3

«Det er jo økt kunnskap, det å bli med i nye prosjekter, vurdere nye forretningsmuligheter og øke kunnskap i bedriften» KM 5

Mål om å skape eller fremme innovasjon var ikke nevnt eksplisitt av noen av kompetansemeglere. Heller ikke målet om å fremme samhandling mellom FoU-miljøer og industri ble uttrykt eksplisitt. Disse kan likevel være underliggende motiver og mål. Analysene i kapittel 4 viser også en praktisk tilnærming som er presentert i håndboken til VRI Rogaland.

Kompetansemeglere som opererer innenfor næringer som har formelle nettverk som ARENA eller NCE-nettverk, synes å ha mer fokus på å bruke dialogkonferanser som et verktøy for å etablere felles innovasjonsprosjekter, dvs. utvikling av produkter og tjenester, innenfor utvalgte deler av næringen. Innenfor de næringene som ikke har formelle nettverk, er dialogkonferansene delvis blitt brukt til å samle aktører fra det regionale innovasjonssystemet for at de skal bli kjent med hverandres virksomheter og for å diskutere mer generelle utfordringer og muligheter som ofte er av mer politisk eller rammevilkår-messig art.

Det var generell enighet om at dialogkonferansene passer best i den tidlige fasen i innovasjonsprosessen. I noen tilfeller er de brukt til å ta opp et tema som har kjørt seg inn i et tettspor eller for å samle mindre grupper av aktører for å diskutere grunnlaget for videre prosjektsamarbeid.

7.2.2 Implementasjon / Praksis

«Gode innlegg, kompetente folk med innsikt, du må ha det ellers er det bare prat, viktig å ha flinke fasilitatorer- det er jo et fag i seg selv å designe en konferanse, en prosess at du må ha kunnskap som tilsier at du kan designe en prosess.» KM 1

Viktigheten av å bruke god tid til å forberede en dialogkonferanse ble understreket av de fleste kompetansemeglerne. Utfall av konferansen både på dagen og i etterkant var sett som avhengig av tiden brukt til forberedelse. Forberedelsen inkluderte sondering og personlig henvendelse til ønskete deltagere og detaljert planlegging av opplegget for selv dagen. Spørsmål til gruppearbeid var gjennomtenkte for til å få til frisk diskusjon.

«Forarbeidet til dialogkonferansen er ekstremt viktig. Både med hvem som skal inviteres og sørge for at man får med seg de rette. Bruke litt tid på å intervju sentrale aktører i næringsliv, det offentlige og FoU for å finne ute hvem de tror og mener skal og bør inviteres er viktig. Holder ikke å sende ut en generell skriftlig informasjon rettet til firmaer og institusjoner og håpe på at de relevante folkene kommer. Det å få sentrale personer til å møte er helt avgjørende. Måltrettet jobbing for å få dette til.» KM 2

Implementasjon, rollen til KM og dialog

Funnene fra intervjuene viser at kompetansemeglerne generelt sett opererer som igangsettere av dialogkonferanser, og at de ikke opererer som fasilitatorer av dialogkonferansene med ansvar for gjennomføring. Kompetansemeglere var oftest til stede på konferansen for å kunne følge prosessen videre. Det var sett som avgjørende å engasjere en prosessleder med kompetanse i å lede en samling mot en felles avgjørelse.

Omtrent halvparten av kompetansemeglere brukte en bestemt form for workshops-metodikk i gjennomføringen av konferansen men det generelle skript var det samme for alle og var som beskrevet her:

«Har vært tilpasning til hver enkel problemstilling og type deltagere. Men gjennomført over en lest, med informasjon, diskusjon og oppsummering.» KM 2

Det var sett som viktig å få til «*gode, korte og sentrale innledninger*» og at disse bør komme fra ulike aktører og gjerne fra mindre bedrifter. En slik strategi gir god grunnlag for videre samarbeid med bedriftene som setter pris på å bli hørt.

Hovedutfordringen med implementering var å få til god dialog hos deltakerne og å holde framdrift i dagens program. De som brukte workshopsmetodikken var veldig overbevist om metodens fortreffelighet.

Uformell dialog var ikke sett som vesentlig og noen følte at gruppen kunne miste fokus hvis det var få mye tid til pauser osv. Det var viktig å holde gruppen samlet. Her var det vesentlig å ha hyggelige rammer for dagen med mat osv.

«Har lite tro på uformell dialog. Da er det kun flaks. Blir fort for tunge prosesser. Da er det i så fall aktører som kjenner hverandre fra før som tilfeldigvis treffes og får til noe.»
KM 3

Det er verdt å notere at bidrag fra forskningsinstitutter ikke var nevnt spesifikt av noen av kompetansemeglerne. Dette betyr ikke at forskere ikke er invitert, til stede eller ikke holder innlegg. Vi vet fra analyser av rapporter og fra deltakelse på konferansene at forskere er godt representert. Fokuset er nok heller på å hjelpe bedriftene til løse industriproblemer og skape industrinettverk enn å få til Triple Helix-samarbeid.

Optimalt antall deltagere for å få til god dialog var oppgitt til rundt 30. Bortsatt fra i maritim sektor var det ikke sett som en utfordring å få folk til å møtes og at deltagerne ble værende gjennom hele konferansen. Bedriftene ble håndplukket og kompetansemeglere tok ofte personlig kontakt i forveien. Bedriftene verdsetter egen tid og vil ikke bruke tid på ting som ikke oppfattes som nyttig.

«Stort sett, hvis de ikke føler nytteverdien tilbake til prosess så kommer de ikke, takker nei, designa prosess» KM 1

Kompeansemeglere som driver med workshop-metodikken var mer opptatt en de andre av å avrunde konferansen og å drive initiativ videre. Da var det viktig å innse at *«Tenker at nesten halve eller iallfall tredjedelen av arbeidet skjer etterpå. Viss man skal ha resultat så må man tenke slik»* KM 3

7.2.3 Vurdering av nytte (Felles suksessindikator)

Kompetansemeglere ble også bedt om å komme med en generell vurdering av verktøyet og med forslag til forbedringer. De var generelt positive innstilt til virkemidlet, men det ble også oppdaget et spenningsmoment.

Det ble klart uttrykt at det burde være strengere krav til gjennomføring av dialogkonferanser og til å få et konkret resultat. Samtidig var de negative til mer rapportering og til å miste grader av fleksibilitet med verktøyet. Denne spenningen er godt illustrert av sitatet under.

«Opplever at det er et av de mest fleksible virkemidlene...Opplever det som et nyttig virkemiddel, men har nok brukt det litt annerledes enn en del andre. Svakt med ordningen- ikke et sterkt nok krav til resultat. Antar derfor at det blir en del «rare»

dialogkonferanser eller at det vil være et stort sprik i hvordan man organiserer dialogkonferansene. Hadde vært lettere å vite hvordan man bruker verktøyet dersom bestillingen til resultat hadde vært tydeligere. Men samtidig er det noe av det som er fint med det «KM 3

Det var delte meninger blant kompetansemeglere om hva som egentlig kom ut av konferansene. Etter litt refleksjon kommet noen av dem med litt mer abstrakte og teoretiske betraktninger om regionale innovasjonssystemer og nettverk mens andre var bare fokuserte på konkrete resultater i form av nye prosjekter i industrien. Sitatene under illustrerer dette:

«De som deltar får interessant informasjon gjennom en sånn setting. Om dialogen fører til nyskaping er tvilsomt, men det er nyttig som møteplass gitt at en klarer å spisse et tema, får et par interessante innlegg som deltakerne kommer for å høre fordi de synes det er interessant. Jeg tror ikke det har kommet noen direkte tiltak (videreføring til forskningsprosjekter) ut av dialogkonferansene, men det har jeg ikke oversikt over»
KM 4

«Det har vært basert på et behov i næringen, men vi ser at dialogkonferanser avler nye prosjekter. Det skjer noe når prosessteknikken læres hos oss, næringen og FoU-miljøene, dvs. når vi skjønner hvordan VRI-forprosjektene skal bygges opp. Det ble et skikkelig res på forprosjektene.» KM 5

Bare en av kompetansemeglerne reflekterte over industri–FoU-offentlig-koblingen som er et hovedmål i VRI programmet. Både forskere og offentlig forvaltning vil kunne bidra mer til utvikling i industri.

«Forskerne sitter med kunnskap som aldri kommer ut av kontoret. Artikler hjelper ikke næringslivet....Kobling mellom FoU og sektor er ikke tilstede, men er i ferd med å utvikles. Den (koblingen) er noe som kommer ut av at noen forskere møter næringslivet og vice versa og at næringsliv møter forvaltninger... De (forvaltningene) har dårlig kompetanse men sitter med nøkkelen til utvikling.» KM 8

Når det gjelder veien videre var det enighet om nødvendigheten av å engasjere og aktivisere industripartnere og bedriftene til ta eierskap til problemet og ta ansvar for å drive prosessen videre. Dette var sett som en hovedutfordringen i videre bruk og utvikling av virkemidler.

«Jeg tror at litt av utfordringen kan være å sette action eller ansvar på enkeltpersoner til å ta det videre. Det kommer gjerne opp en liste med punkter som man bør se på, men å få eierskap til disse sammenhengene, få noen til å brenne for det og bruke krefter på å holde det varmt videre, det kan være en utfordring. Det må være ganske spenstig for at noen virkelig brenne for det. På generell basis er det gode intensjoner om at dette bør vi gjøre, men så flyter det gjerne ut» KM 4

Mens det ble erkjent at dialogkonferansene kan føre til bedriftsprosjekter var koblingen mellom dialogkonferansene og andre virkemidler og muligheten til å koordinere bruken av ulike verktøy i verktøykassen på en mer systematisk måte ikke trukket fram.

8 Oppsummering, refleksjoner og anbefalinger

8.1 Oppsummering og refleksjoner

Vi returnerer nå til forskningsspørsmålet presentert i kapittel 1.

Hvordan har virkemiddelet «dialogkonferanse» fungert som verktøy for innovasjon i Rogaland?

Dialogkonferanser har vært et hyppig brukt virkemiddelet i VRI Rogaland. Vi ser dialogkonferanser som et produkt av et samspill mellom tre hovedaktørgrupper: beslutningstakere, kompetansemegler og deltagere (Se modellen – fig. 2).

Kravene og retningslinjer fra beslutningstakere sentralt og regionalt oppfattes som lite inspirerende. Regionalt er det et fokus på forvaltning og implementasjon og selv om begge to er viktige, bør det likevel være plass og uttrykk for de mer luftige og viktige tanker om innovasjon, samhandling og bygging av det regionale innovasjonssystemet.

Spenning mellom krav til effektivitet og virkning viser seg tydelig her. Et overfokus på effektivitet forsvarer pengebruk og gir tellekanter i form av søknader til nye prosjekter. Men hovedmålet med dialogkonferansene kan lett forsvinne i alle aktørgruppene. Et overfokus på virkning kan føre til at «alt går» og kvaliteten på implementasjon lider. Disse retningslinjene påvirker og/eller er observert i de uttrykte mål for konferansene. Disse er ofte enten veldig konkrete eller veldig åpne. Konferanser med veldig diffuse mål og konferanser med en politisk agenda framstår ofte som uferdige eller fastlåste.

Kompetansemeglerne som aktørgruppe står fram som en gruppe med en felles forståelse om hvordan man bruker verktøyet, men noen har mer tro enn andre på virkning av konferansene på regional innovasjon. Størst interesse for konferansene kommer fra kompetansemeglere i mat og helse. Nettverk som NCE og ARENA eller institusjoner som har denne type aktivitet som en del av virksomheten, ser ut til å håndtere verktøyet best. Mange kompetansemeglere har lært seg en anerkjent form for workshop-metodikk for implementasjon som er spennende, men samtidig bør VRI, som et eksperimentelt program, også åpne for bruk av andre metoder. Det er ikke metoden alene som sikrer kvalitet i gjennomføring. Mål, tema og deltagerne er også avgjørende. Her ser vi spenning mellom effektivitet og virkning.

Kompetansemeglere ønsker strengere krav til resultat men ikke mer rapportering, og de setter pris på fleksibiliteten. Hovedutfordringen uttrykt av kompetansemeglere er å få til eierskap til tema/problem hos bedriftene. Det er en økende bevissthet blant kompetansemeglere om mulighetene som ligger i verktøyet men det er et klart behov for opplæring og påminnelse om hovedmål.

Deltagere er den tredje aktørgruppen. Representanter fra FoU, Offentlig sektor (inkludert VMA) og industri er alltid til stede på konferansene, men i ulike konstellasjoner. Samlet utgjorde næringslivet i snitt 60 % av deltagerne. Hovedmotivasjon for deltagelse er å få innblikk i ett relevant, men ikke nytt tema. Deltagere forventer å få faglig kunnskap om konferansetema og muligheten til å diskutere aktiviteter og felles utfordringer. Å etablere kontakt med andre var ikke en hovedmotivasjon for deltagelsen. Omtrent 80 % av de som deltok i spørreundersøkelsen oppgir at de vil delta på en lignende konferanse igjen. Konferansene ble oppfattet som nyttige, og presenterte utfordringer som er aktuelle/viktige å ta tak i. Langt de fleste har knyttet nye kontakter. Til tross for alle de positive tilbakemeldingene fra deltagerne er det en utfordring å få de å ta ansvar og eierskap til å drive tematikken videre.

Dialogkonferansen er et resultat av samspillet mellom de tre aktørgruppene. Gjennom deltagelse på dialogkonferanser har vi over tid sett en strammere bruk av verktøyet og at verktøyet har tatt et mer bestemt format. Innslaget av dialog i konferansene er stadig økende. Nøkkelordet er fortsatt variasjon selv om bruken av mal har vært strengere over tid.

Informasjon og innbydelser sendes ut til utvalgte personer/bedrifter. Dette for å sikre at de «riktige folkene» kommer, men det kan dermed også utelukke noen. Generelt er det et fokus på problemløsning, eller på det å sette i gang et nytt prosjekt, ikke på innovasjon eller på å utvikle et system for regional innovasjon. Ordet «innovasjon» blir sjelden nevnt. De kan hende at det ender opp med å være en innovativ løsning på problemet til slutt men målet er ikke å være nyskapende. Igjen viser den omtalte spenning mellom effektivitet og virkning seg. I følge kompetansemeglerne møter ikke folk dersom målet er at de bare skal snakke sammen. Det må være en konkret problemstilling.

Hvordan summerer vi effekten av verktøyet om regional innovasjon?

Konferansene finner sted. De samler folk fra FoU, fra industri og fra det offentlige og deltagerne er fornøyde. Det kan dokumenteres flere tilfeller hvor nye bedriftsprosjekter og nye nettverk er igangsatt. Om konferansene lykkes i å oppnå det mer abstrakte målet om å bidra til bygging av det regionale innovasjonssystemet er vanskelig å bevise direkte, men man kan utvilsomt argumentere for dette..

Det er en tydelig spenning mellom et ønske om konkret utvikling av en prosess (dialogkonferanse) og synet på at innovasjon skapes gjennom læring som skjer mer spontant når folk møtes.

8.2 Anbefalinger

Vi vender nå tilbake til det andre forskningsspørsmålet.

Hvordan kan/bør virkemiddelet utvikles for fremtidig bruk?

Her legger vi fram flere anbefalinger til diskusjon.

Vi mener at det er nødvendig å heve blikket og prøve å unngå en for instrumentell tilnærming til implementasjon av dialogkonferanser. Målet med en dialogkonferanse i Rogaland er å få til en «felles forståelse av utfordringer og muligheter som den aktuelle bransjen eller gruppen står overfor».

Vi anbefaler å legge til rette for regelmessig diskusjon blant hovedaktørene om VRIs hovedformål som er å fremme regional innovasjon gjennom samhandling.

Beslutningstakere på både nasjonalt og regionalt nivå trenger å opprettholde et fokus på hovedmålene. I de regionale retningslinjene bør det være mer fokus på mål, forankring og resultat enn metodikk. Mål bør være uttrykt på en måte som identifiserer agenten og gir eierskap til industri eller FoU-aktører. Det anbefales også å unngå konferanser med en klar politisk agenda eller konferanser rundt tema som er avhengig av politisk vedtak for å gå videre.

Det anbefales at VRI Rogaland fortsetter med opplæring av kompetansemeglere i bruk av verktøyet. Verktøyet «dialogkonferanse» må, som alle verktøy, læres. En dialogkonferanse om dialogkonferanser kunne være nyttig. Vi foreslår også at nye kompetansemeglere går i lære hos de mer erfarne og at de er forpliktet til å observere prosessen hos mer erfarne meglere før de selv tar i bruk verktøyet.

Det er klart at de som ivrer mest for verktøyet dialogkonferanser er aktører innen satsingsområdene mat og helse. VRI samhandlingsprosjektet anbefales å komme i diskusjon med kompetansemeglerne, spesielt fra maritim næring men også fra energi angående mulighetene med og retningslinjer for bruk av verktøyet.

Vi anbefaler ikke å introdusere strengere rapporteringskrav til kompetansemeglere, men heller å evaluere kvaliteten på konferansene gjennom regelmessige survey. Enten via intervju eller via nettbaserte spørreundersøkelser, til et utvalg av deltagere, et par ganger i året. Man kan også vurdere å bruke et enkelt evalueringsskjema som deltagerne fyller ut på slutten av konferanser. Fokus bør være på evaluering for læring, ikke evaluering for kontroll.

En hovedutfordring synes å være det å skape eierskap hos bedriftene/næringen. Hvordan man skal få dette til bør være et hovedfokus i VRI 3 regionalt på alle nivå; fra styringsgruppen via kompetansemeglerne til bedriftene. Forskjellige strategier bør utvikles og prøves ut.

En annen hovedutfordring i VRI er hvordan bruken av de forskjellige virkemidler kan kombineres for å øke virkningen av det enkelte verktøy innenfor det regionale

innovasjonssystemet. Et eksempel er satsingsområdet grønn mat som har lykket med å bruke dialogkonferansene til å utvikle bedriftsprosjekter. Kompetansemeglernes nåværende bruk av verktøyene hver for seg gir ikke en systematisk utnyttelse av hele den tilgjengelige VRI-verktøykassen. Det anbefales derfor en mer systematisk bruk av dialogkonferanser i samordning med andre virkemidler som bedriftsprosjekt og mobilitetsprosjekt.

Vi avslutter rapporten med et sitat fra en av kompetansemeglerne.

«På mange måter framstår som det viktigste og noe av det mest fruktbare virkemiddelet i hele VRI-pakken. Det mest unike. Mange av de andre virkemidlene er det andre som har og forvalter. Mens dialogkonferansen er unik og riktig brukt kan den være veldig nyttig for regional innovasjon. Jeg synes nok gjerne at den burde vært jobbet mer med, raffinert og styrt mer og bedre. Men det er klart at en tettere oppfølging her er mer krevende enn å spa ut 1 00 000 hit og 100 000 dit i forprosjekter.» KM 2

9 Referanser

- Aggeri, F. (1999). Environmental policies and innovation: A knowledge-based perspective on cooperative approaches. *Research Policy*, 28(7), 699-717. doi: [http://dx.doi.org/10.1016/S0048-7333\(99\)00015-3](http://dx.doi.org/10.1016/S0048-7333(99)00015-3)
- Antonioli, D., Mancinelli, S., & Mazzanti, M. (2013). Is environmental innovation embedded within high-performance organisational changes? The role of human resource management and complementarity in green business strategies. *Research Policy*, 42(4), 975-988. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.respol.2012.12.005>
- Doloreux, D., & Dionne, S. (2008). Is regional innovation system development possible in peripheral regions? Some evidence from the case of La Pocatière, Canada. [Article]. *Entrepreneurship & Regional Development*, 20(3), 259-283. doi: 10.1080/08985620701795525
- Etzkowitz, H., & Leydesdorff, L. (2000). The dynamics of innovation: from National Systems and "Mode 2" to a Triple Helix of university–industry–government relations. *Research Policy*, 29(2), 109-123. doi: 10.1016/s0048-7333(99)00055-4
- Giuliani, E. (2013). Network dynamics in regional clusters: Evidence from Chile. *Research Policy*, 42(8), 1406-1419. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.respol.2013.04.002>
- Herstad, S. J. (2010). Bedrifter, globale nettverk og nasjonal innovasjonspolitik. In O. R. Spilling (Ed.), *Innovasjonspolitik* (pp. 79-96). Bergen: Fagbokforlag.
- Hervas-Oliver, J.-L., Albors Garrigos, J., & Gil-Pechuan, I. c. (2011). Making sense of innovation by R&D and non-R&D innovators in low technology contexts: A forgotten lesson for policymakers. *Technovation*, 31(9), 427-446.
- Isaksen, A. (2010). Innovasjonspolitik i et regionalt perspektiv. In O. R. Spilling (Ed.), *Innovasjonspolitik: problemstillinger og utfordringer* (pp. 113-133). Bergen: Fagbokforlag.
- Jakobsen, S.-E., Byrkjeland, M., Båtevik, F. O., Pettersen, I. B., Skogseid, I., & Yttredal, E. R. (2012). Continuity and change in path-dependent regional policy development: The regional implementation of the Norwegian VRI programme. [Article]. *Norwegian Journal of Geography*, 66(3), 133-143. doi: 10.1080/00291951.2012.681686
- Kaufmann, A., & Tödtling, F. (2002). How effective is innovation support for SMEs? An analysis of the region of Upper Austria. *Technovation*, 22(3), 147-159.
- Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T. M., & Rygge, J. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis : an expanded sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Nauwelaers, C. (2011). Intermediaries in regional innovation systems: role and challenges for policy In P. Cooke, B. Asheim, R. Boschma, R. Martin, M. Schwartz & F. Todtling (Eds.), *Handbook of regional innovation an growth* (pp. 467-481). Cheltenham: Edward Elgar Publishing , Inc. .
- Nill, J., & Kemp, R. (2009). Evolutionary approaches for sustainable innovation policies: From niche to paradigm? *Research Policy*, 38(4), 668-680. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.respol.2009.01.011>

- Norges Forskningsråd. (2010). Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI)
Retrieved 03.04.2012, 2012, from
http://www.forskningsradet.no/prognett-vri/Om_Programmet/1224529235268
- Norges forskningsråd. (2012). VRI-håndboken Retrieved from
<http://www.forskningsradet.no/prognett-vri/VRlhandboken/1253953436650>
- Oppenheim, A. N. (1992). *Questionnaire design, Interviewing and Attitude Measurement* London: Continuum.
- Spilling, O. R. (2010). Innovasjonspolitikkes rasjonale. In O. R. Spilling (Ed.), *Innovasjonspolitik: problemstillinger og utfordringer* (pp. 11-30). Bergen: Fagbokforlag.
- Uppstad, H. (2011). Beskrivelse av virkemidlene i VRI Rogaland

Vedlegg 1: Feltnotater: VRI Dialogkonferansen

1. General information

Target area	
Competence broker	
Date for Conference	
Place	
Time	
Nr. participants (Attach list)	
Theme	
Financing (amount and contributors)	
Programme available	ULR or attachment
Final report (attach)	Prosjekt rapport

2. Background to conference (from interview with competence broker)

<p>Idea for conference</p> <p>Prime mover behind conference;</p> <p>NB. Where is the dialogue conference in the “problem solving/ innovation process”</p> <p>Start .....</p> <p>Is research in the focus?</p>
----

3. Participants

Affiliation	Men	Women	Total
FoU			
Industry			
Government			
VRI			
Other support/funding organisations			
Other			

4. Theme for conference

Main problem under discussion
Main content professional/trade/ research
How focused is the problem under discussion
Input from Industry
Is “innovation” focus clearly evident?
Input from **R&D**

5. Organising the Conference

Who is invited? Who is not invited? **Network ??**
How is information about conference circulated?
Limited participation?
Programmet for dagen: how much time for dialogue (give minutes)
Is “innovation” focus clearly evident?

6. After the conference

Brief on content of report
How does competence broker follow up?

Vedlegg 2: Intervjuguide kompetansemeglere

Hovedspørsmål: Har virkemiddelet dialogkonferanse fungert og hvordan vm kan utvikles?

1. Rettferdiggjøring:

1. Bruker kompetansemegler VRI dialogkonferanse? Omfang?
2. Hvorfor? For eksempel Støtte eksisterende nettverk; skape nye nettverk
Passer til satsingsområder?
3. Motivasjon/mål? For eksempel: Informasjon, dialog, formidling av kunnskap, skape nettverk
4. Hvor i innovasjonsprosessen er dialogkonferanse best plassert?

2. Implementasjon:

1. Hvem står bak? Drivere? For eksempel: FoU, Offentlig
2. Metoder i implementasjon
3. Involvere bedrifter ???
4. Prosessene i forhold til VRI. For eksempel Er det nok penger/hvordan er det å skrive søknad/rapport. Byråkratisering
5. Hva skal til for å få til en god dialog?
6. Utfordringer i gjennomføring av konferanse/dialog for eksempel vanskelig uten nettverk

3. Evaluering/ videreføring

1. Hva har skjedd? Etter de konferansene du har vært involverte i? for eksempel gode eksempler?
2. Nyttighet av uformell dialog
3. Ønsker du å fortsette å bruke dialogkonferanse som et virkemiddel?
4. Hvordan kan dialogkonferanse-virkemiddelet forbedres?

4. Interessant case –